

**PERHEEN KASVATUSKÄYTÄNTÖJEN JA
NUORTEN ARVOSTUSTEN YHTEYS
ONGELMAKÄYTTÄYTYMISEEN**

Pro gradu -tutkielma

Kati Hautaniemi

Jyväskylän yliopisto

Psykologian laitos

kevät 2001

JYVÄSKYLÄN YLIOPISTO
Psykologian laitos
PL 35
40351 Jyväskylä

KIITOKSET

Haluan esittää lämpimät kiitokset kaikille niille, jotka ovat auttaneet minua tämän tutkielman tekemisessä. Kiitokset ohjaajalleni professori Jari-Erik Nurmelle ohjauksesta ja neuvoista. Erityiskiitos assistentti Kaisa Aunolalle tuesta, ohjauksesta ja perehdyttämisestä Lisrel – ohjelman käyttöön.

Kiitokset myös teille upeat tukijoukkoni: Pasi Hautaniemi, Terttu ja Tapio Pirilä, Antti ja Mirkka Pirilä, Tapio ja Terhi Mattila, Tytti Posti ja Mari Keski-Sikkilä

TIIVISTELMÄ

Perheen kasvatuskäytäntöjen ja nuorten arvostusten yhteys ongelmakäyttäytymiseen

Kati Hautaniemi

Ohjaaja: Jari-Erik Nurmi
Psykologian pro gradu –tutkielma
Jyväskylän yliopisto, psykologian laitos
Kevät 2001
Sivut:

Tutkimuksen tavoitteena oli tutkia vanhempien kasvatuskäytäntöjen vaikutusta nuorten ulospäin suuntautuneeseen ja sisäänpäin kääntyneeseen ongelmakäyttäytymiseen. Tarkoituksena oli myös tutkia missä määrin nuorten arvostukset vaikuttavat ongelmakäyttäytymiseen ja tutkia missä määrin vanhempien kasvatuskäytäntöjen yhteydet nuoren ongelmakäyttäytymiseen kulkevat nuorten arvostusten kautta. Aineistona käytettiin Örebron kaupungissa vuosina 1998 ja 2000 toteutettua pitkittäistutkimusta. Tutkittavina oli kaikki alueen kahdeksansilla luokilla vuonna 1998 olleet nuoret (N=1351). Aineisto koottiin kyselylomakkeilla, jotka täytettiin koulutuntien aikana. Aineiston kysymykset koskivat mm. ongelmakäyttäytymistä, arvostuksia, itsetuntoa ja perhevuorovaikutusta. Myös nuorten vanhemmat täyttivät vastaavanlaiset kyselylomakkeet. Polkuanalyysillä tehdyt tulokset osoittivat, että auktoritatiivinen kasvatuskäytäntö ehkäisee nuoren ongelmakäyttäytymistä ja ehkäisee nuorelle muodostumasta hedonistisia arvostuksia. Hedonistiset arvostukset selittävät ulkoista ongelmakäyttäytymistä. Sukupuoli vaikutti merkittävästi vanhempien kasvatuskäytäntöön. Pojilla esiintyi enemmän hedonistisia arvostuksia ja ulkoista ongelmakäyttäytymistä, kun taas tytöillä ongelmakäyttäytyminen oli sisäänpäin kääntyvää.

AVAINSANAT: Ulospäin suuntautunut ongelmakäyttäytyminen, sisäänpäin kääntynyt ongelmakäyttäytyminen, kasvatuskäytännöt, hedonistiset arvot, humanistiset arvot, auktoritatiivinen kasvatus.

ABSTRACT

The connection of parenting styles and adolescents' values to problem behavior

Kati Hautaniemi

Instructor: Jari-Erik Nurmi

A pro gradu thesis on psychology

University of Jyväskylä, department of psychology

Spring term 2001

pages:

The purpose of the study was to survey how parenting styles affect the externalizing and internalizing problem behavior of the young. In addition, the study aimed to find out how the value system of the adolescents affects problem behavior and, furthermore, to which amount do the pedagogical practices of the parents, which affect the adolescents' problem behavior, go through the value system of the young. The sample group consisted of a longitudinal study of all eight class students in Örebro district. The research material was collected with questionnaires that were filled during a school lesson. The questions dealt with, for example, problem behavior, values, self-esteem and family interaction. Moreover, the adolescents' parents filled in the same questionnaires. The result of the structural model analysis showed that there is a connection between parenting styles and problem behavior. An authoritative upbringing protects the young from problem behavior. It also prevents young people from forming self-focused values. A positive correlation was found between self-focused values and the externalizing problem behavior. It was shown that the sex affected significantly the pedagogical practices of the parents. Boys were more likely to have self-centered values and externalizing problem behavior where as concerning girls the problem behavior was more of the internalizing type.

KEY WORDS: externalizing problem behavior, internalizing problem behavior, parenting styles, self-centered values, humanistic values, authoritative upbringing.

SISÄLTÖ

	Sivu
1 JOHDANTO	1
1.1 Ulospäin ja sisäänpäin suuntautuva ongelmakäyttäytyminen	2
1.2 Perhevuorovaikutus	3
1.2.1 Kasvatuskäytännöt	4
1.2.2 Monitorointi	7
1.2.3 Tunneilmasto	8
1.3 Nuorten arvot	10
1.3.1 Hedonistiset arvot	12
1.3.2 Humanistiset arvot	13
1.4 Arvojen yhteys nuoren ongelmakäyttämiseen	13
2 TUTKIMUSONGELMAT	16
3 MENETELMÄ	17
3.1 Tutkittavat	17
3.2 Mittarit	18
3.2.1 Perhevuorovaikutuksen mittarit	18
3.2.2 Ongelmakäyttämisen mittarit	21
3.2.3 Nuorten arvostuksien mittarit	22

4 TULOKSET	23
5 POHDINTA	28
5.1 Kasvatuskäytäntöjen ja ongelmakäyttäytymisen väliset yhteydet	28
5.2 Nuorten arvot ja ongelmakäyttäytyminen	30
5.3 Kasvatuskäytäntöjen yhteys nuorten arvostuksiin	31
5.4 Sukupuolten väliset eroavaisuudet	32
5.5 Tutkimuksen arviointia	33
5.6 Johtopäätökset	34
LÄHTEET	36

1. JOHDANTO

Perhe on dynaaminen systeemi. Vuorovaikutus perheeseen kuuluvien välillä vaikuttaa sen jäsenten käyttäytymiseen. Osa vanhempien ja lasten välisestä vuorovaikutuksesta muodostuu vanhempien kasvatuskäytäntöjen kautta. Kasvatuskäytäntöjen avulla vanhemmat viestittävät lapselleen omia arvostuksiaan sekä millaista käyttäytymistä he lapsiltaan odottavat.

Epäsosiaalinen käyttäytymien on pitkäaikaisten tapahtumien tulosta. Kehitystä ohjaavat nuorten omat ominaisuudet sekä heidän elinympäristönsä, jossa he kehittyvät ja saavat vaikutteita. Tässä tutkimuksessa keskitytään perheen sisäisiin vuorovaikutussuhteisiin ja niiden merkityksiin ongelmakäyttäytymisen ennustamisessa. Kasvatuskäytännöistä on tehty runsaasti aikaisempaa tutkimusta. Niiden mukaan kasvatuskäytännöt ovat merkityksellisiä nuorten menestymisessä monilla eri elämänoilla. Kasvatuskäytännöt ovat tutkimustulosten mukaan yhteydessä nuorten ongelmakäyttäytymiseen (Jessor & Jessor 1977; Shek, 1997). Vanhempien kasvatustyylin ja vanhempien kokeman stressin on todettu vaikuttavan lapsen käyttäytymiseen koulussa (Aunola, Nurmi & Onatsu-Arviolommi, 1998).

Tässä tutkimuksessa on tarkoitus keskittyä siihen, vaikuttavatko kasvatustyyli, perheen läheisyyden ja luottamuksen kokeminen ja vanhempien kontrolli nuoren ongelmakäyttäytymiseen.

Kotikasvatuksen lisäksi myös nuorten arvot vaikuttavat heidän käyttäytymiseensä (Eisenberg, 1986). Arvot näkyvät toiminnassa siinä mikä nähdään oikeana ja vääränä. Nuorten arvot vaikuttavat siihen, miten hän toimii ja mitä tavoitteita hän itselleen asettaa (Dweck & Legget, 1988). Arvot herättävät myös motivaation päämäärien asettamiseen ja niiden tavoittamiseen (Dweck & Legget, 1988). Tutkimuksessani on myös tarkoitus selvittää, ohjaavatko nuorten arvostukset heidän käyttäytymistään. Onko siis arvostuksilla ja ongelmakäyttäytymisellä yhteyttä? Tutkimusongelmana on myös välittävätkö vanhemmat arvoja lapsilleen ja ovatko kasvatuskäytännöt yhteydessä näihin arvostuksiin? Nuorten arvostukset ovat jaoteltu hedonistisiin ja humanistisiin. Oletuksena on hedonistisia arvoja omaavalla nuorella esiintyvän enemmän ongelmakäyttäytymistä.

Aikaisempien tutkimuksien mukaan vanhemmilla on arvojen välittäjän rooli. Vanhemmat vaikuttavat nuoren mielenkiinnonkohteisiin, arvoihin ja päämääriin. Nurmen tutkimuksessa (1991) on esitetty Reganin ja Dickin tutkimus tulos, jonka mukaan nuorten arvot ja päämäärät olivat yhteneväisiä vanhempien päämäärien ja arvojen kanssa. Päämäärät työn, koulutuksen ja vapaa-ajan käytössä on tutkimusten mukaan opittua perhepiiristä (Nurmi, 1991). Vanhempien kasvatustyyleillä on tutkimusten mukaan merkitystä lapsen moraalien kehittymiselle. Vanhempien läheisyyden kokemisella, vanhempi-lapsi suhteilla ja kurinpitokeinoilla on vaikutusta siihen millaiseksi moraalisuus lapsella kehittyy (Dunn, Brown & Maguire, 1995 ; Kochanska, 1991). Yksi tämän tutkimuksen tarkoituksena oli myös selvittää kulkevatko kasvatuskäytäntöjen vaikutukset nuorten ongelmakäyttäytymiseen nuorten arvostusten kautta?

1.1 Ulospäin ja sisäänpäin suuntautuva ongelmakäyttäytyminen

Käyttäytyminen voidaan jaotella ympäristöä suojelemaan ja ympäristöä tuhoavaan käyttäytymiseen. Käyttäytyminen on suojelevaa kun toiminta parantaa tai kohentaa ympäristöolosuhteita, kuten uusien esineiden hankkiminen ja siivoaminen. Ympäristöä tuhoava käytös päinvastoin taas tuhoaa ympäristön olosuhteita, kuten tavaroiden hajottaminen ja autolla kaahailu (Cone & Hayes, 1980). Ongelmakäytöksellä tarkoitetaan siis ympäristöä tuhoavaa käytöstä.

Ulospäin suuntautunut ongelmakäyttäytyminen heijastaa yksilön ja ympäristön välistä sopimuksen rikkomista, käytösnormien rikkomista. Ympäristön vaatimukset asettavat yksilön roolin ja käytösmallit siinä sosiaalisessa systeemissä, missä hän elää (Magnusson, 1988). Sisäinen sopeutuminen taas heijastaa yksilön omaa tunnetta tilanteessa. Tilanteen hallinta voi olla tulosta yksilön omista tarpeista, arvoista ja motiiveista tai palkkiota ympäristöstä (Magnusson, 1988).

Sisäänpäin kääntyvä ongelmakäyttäytyminen on yleisempää tytöillä kuin pojilla (Petersen, Leffert, Graham, Alwin & Ding, 1997). Ulkoinen ongelmakäyttäytyminen on taas yleisempää pojilla (Jungmeen, Hetherington & Reiss, 1999 ; Stattin & Magnusson, 1996).

Tämä tulos ei muutu iän lisääntyessä. Ulospäin suuntautunut ongelmakäyttäytyminen on yleisempää miehillä kuin naisilla (Magnusson, 1988); esimerkiksi liiallinen alkoholinkäyttö on yleisempää miehillä kuin naisilla (Magnusson, 1988 ; Petersen, Leffert, Graham, Alwin & Ding, 1997).

Ulkoinen ongelmakäyttäytyminen oli yhteydessä nuorten aikaiseen kotoa pois muuttoon (Stattin & Magnusson, 1996) ja heikkoon itsetuntoon (Aunola, Stattin, Nurmi, 1999). Sisäinen ja ulkoinen ongelmakäyttäytyminen voivat olla myös yhteydessä toisiinsa. Kriminaalisuuden ja alkoholinkäytön ongelmat olivat yhteydessä psyykkisiin ongelmiin (Magnusson, 1988).

Ongelmakäyttäytymisen yhteydessä puhutaan usein komorbiditeetista, eli ongelmien kasautumisesta. Yksilön huonot kehitysolosuhteet pysyvät ja ketjuuntuvat aiheuttaen näin ongelmia useilla elämän alueilla (Pulkkinen, 1997). Kenellä on alkoholin kanssa ongelmia on usein ongelmia muillakin ongelmakäyttäytymisen osa-alueilla kuten rikollisuudessa. Eri ongelmat johtuvat usein samoista riskitekijöistä ja korkean riskin omaavilla nuorilla on taustansa takia vaarana ajautua ongelmiin monilla elämän alueilla (Stattin & Magnusson, 1996). Niillä, joilla nuorena esiintyi ulkoista ongelmakäyttäytymistä oli lisääntynyt riski tulevaisuudessa sosiaaliseen sopeutumattomuuteen, kuten rikollisuuteen, alkoholin ja huumeiden käyttöön (Stattin & Magnusson, 1996).

1.2 Perhevuorovaikutus

Jokaisessa perheessä törmätään nuoren ja vanhempien välisiin konfliktitilanteisiin. Ne eivät ole ainoastaan pahasta vaan niillä on myös nuoren kannalta kehitystehtäviä. Konfliktien avulla nuori irtaantuu perheestä - ”kokeilee omia siipiään”. Konfliktien kautta nuori saa kokemuksia siitä, että vanhemmat ovat lähellä vaikka erimielisyyksiä esiintyykin (Galambos & Ehrenberg, 1997).

Vanhempien ja lasten välinen suhde on vastavuoroinen: Lapsi itse vaikuttaa ympäristöönsä ja ympäristö vaikuttaa häneen (Magnusson, 1988). Jo vauvan temperamentti vaikutti siihen miten vanhemmat suhtautuvat ja reagoivat lapseen (Shaffer, 1988).

Vanhempien uskomukset omaan vaikuttamiseen mahdollisuuteensa ovat merkityksellisiä heidän käytökselleen (Dweck & Legget, 1988) ja heidän päämääränsä siihen mitä päämääriä he omille lapsilleen asettavat (Dweck & Legget, 1988). Myös vanhempisuhteilla on oleellinen vaikutus nuoren tulevaisuuteen (Jessor & Jessor, 1977).

1.2.1 Kasvatuskäytännöt

Kasvatuskäytännöillä tarkoitetaan sekä vanhempien näkemyksiä siitä, miten lasta tulisi kasvattaa, että niitä toimintatapoja, joita vanhemmat käyttävät kasvatuksessaan. Vanhempien kasvatuskäytännöt vaikuttavat nuoreen monin tavoin.

Kasvatuskäytännöt voidaan erotella sen mukaan kuinka paljon vanhemmat osoittavat "kontrollia/ vaativuutta" (demandinges) ja "ymmärtämystä/ vastaanottavuutta" (responsiveness) kasvatuksessaan. Vaativuus kuvastaa sitä, miten vanhemmat osoittavat kontrollia ja kypsyyttä vaatimuksissaan sekä valvontaa kasvatuksessaan. Ymmärtämyksellä tarkoitetaan, miten vanhemmat osoittavat affektiivista välittämistä, hyväksyntää ja osallistumista lapsen elämään.

Yksi tunnetuimmista kasvatuskäytäntöjen jaotteluista on Baumrindin (1989, 1991), jossa kasvatustyyli on jaoteltu kolmeen eri tapaan; auktoritatiiviseen, määräilevään ja sallivaan kasvatukseen. Tätä jaottelua on myöhemmin tarkennettu. Kasvatustyyli jaetaan nyt neljään eri luokkaan: auktoritatiivinen, autoritaarinen, salliva ja laiminlyövä (Maccoby, Martin, 1983).

Auktoritatiivinen vanhemmuus perustuu vanhemman aitoon auktoriteettiin, mihin kuuluu vanhemman pyrkimys ohjata lastaan rationaalisella tavalla (Pulkkinen, 1997). Auktoritatiiviset vanhemmat ovat kasvatuksessaan sekä kontrolloivia että ymmärtäviä. Vaikka he ovat kontrolloivia, he eivät ole rajoittavia. Tyypillistä on lämmin ja avoin suhde lapseen (Aunola, Stattin, Nurmi, 2000). Auktoritatiivinen vanhemmuus sisältää osallistumista lapsen elämään, avointa kommunikointia, luottamusta lapseen, hyväksyntää, rohkaisua itsenäisyyteen ja käyttäytymisen kontrollointia, johon liittyy tietoisuus missä lapsi milloinkin on, kenen kanssa ja mitä he tekevät (Baumrind, 1991).

Auktoritatiivinen kasvatustyyli on liitetty usein myönteiseen lapsen kehitykseen. Tutkimuksessa auktoritatiivisten vanhempien lapset kuvattiin erinomaisen

osaaviksi, itsenäisiksi, varttuneiksi, sinnikkäiksi ja optimistiksi. He ovat sosiaalisesti lahjakkaita, heillä on korkea itsearvostus ja vahva sisäinen kontrolli. He eivät ole vieraantuneita ja heillä esiintyy minimaalisesti sekä ulkoista että sisäistä ongelmakäyttäytymistä (Baumrind, 1991). Auktoritatiivisen kasvatuksen on myös todettu suojaavan lasta eniten huumeiden käytöltä. Heidän lapsensa ovat itsenäisempiä ja menestyivät paremmin myös koulussa (Baumrind, 1991; Ginsburg & Bornstein, 1993; Marjoribanks, 1996; Pettit, Bates & Dodge, 1997; Steinberg, Elmen & Mounts, 1989; Steinberg, Lamborn, Dornbusch & Darling, 1992). Auktoritatiivisen kasvatusta vahvistaa nuoren itsetuntoa autoritaarisesta enemmän (Buri, Louiselle, Misukanis & Muller, 1988).

Autoritaariset, eli määräilevät vanhemmat ovat vaativia, mutta eivät ymmärtäväisiä. Heillä on vahva kontrolli lastaan kohtaan (Pulkkinen, 1997). Tunnesuhteet lapseen ovat vähemmän avoimet ja lämpimät kuin auktoritatiivisten vanhempien. Autoritaariset vanhemmat osoittavat vähän affektiivisuutta lasta kohtaan. Tyypillistä heidän vanhemmuudelleen on aikuiskeskeisyys, runsaat säännöt lapsille, vähäinen luottamus ja vähäinen rohkaiseminen avoimuuteen. Lisäksi autoritaarisessa perheessä on syvä tunne psykologisesta kontrolloinnista ja kritisoiduksi tulemisesta (Aunola, Stattin & Nurmi, 2000). Autoritaarisen perheen lapset kokivat eniten sisäistä painetta (Steinberg, ym., 1994).

Sallivat vanhemmat ovat ymmärtäviä, lapsikeskeisiä ja vastaanottavaisia. Toisin kuin auktoritatiiviset vanhemmat he eivät ole vaativia. He eivät kontrolloi lapsensa tekemisiä, eivätkä liioin vaadi lapselta mitään. Tyypillistä tälle kasvatustyyylille on ettei lapselta vaadita kypsyyttä käyttäytymistä vaan odotetaan heidän käyttäytyvän automaattisesti ja itsenäisesti (Aunola, Stattin, Nurmi, 2000). Sallivalla kasvatustyyllillä esiintyi yhteys käytöshäiriöihin ja alisuoriutumiseen (Maccoby & Martin, 1983).

Laiminlyövät vanhemmat eivät ole kontrolloivia, mutta eivät myöskään ymmärtäväisiä. He eivät kannusta ja rohkaise lasta itseohjautuvuuteen. Laiminlyövät vanhemmat jättävät usein ohjaamisen ja lapsen käyttäytymisen valvomisen kokonaan. Tyypillistä on kontrolloimattomuus ja osallistumattomuus lapsen elämään (Aunola, Stattin, Nurmi, 2000; Pulkkinen, 1997; Shaffer, 1988). Laiminlyövä vanhemmuus oli yhteydessä heikkoon koulumenestykseen (Baumrind, 1991) sekä käytöshäiriöihin (Maccoby & Martin, 1983). Laiminlyövien vanhempien lapset olivat useimmiten ongelmakäyttäytyjiä ja koulunsa keskeyttäjiä, sekä kärsivät psykologisista ongelmista (Steinberg, ym., 1994).

Kasvatuskäytäntöjen yhteyttä ongelmakäyttäytymiseen ovat tehneet tutkimusta Steinberg ja ym. (1994). Heidän tulostensa mukaansa kasvatuskäytännöillä oli merkittäviä vaikutuksia nuorten rikollisuuteen ja ongelmakäyttäytymiseen koulussa, sekä jonkin verran vaikutusta nuorten alkoholin ja huumeiden käyttöön. Eri kasvatuskäytännöistä auktoritatiivinen kasvatusta ehkäisi parhaiten ongelmakäyttäytymistä (Baumrind, 1991; Steinberg ym., 1994), laiminlyövä kasvatusta heikoimmalla (Maccoby, Martin, 1983). Somaattisista oireista kärsivät eniten autoritaaristen ja laiminlyövien vanhempien lapset (Steinberg ym., 1994).

Tutkimusten mukaan kasvatuskäytännöt vaikuttavat nuoren itsetuntoon niin, että auktoritatiivinen kasvatusta vahvistaa nuoren itsetuntoa (Buri, Louiselle, Misukanis & Muller, 1988). Isän dominointi ja autoritaarisuus perheessä heikensi poikien itsetuntoa (Buri, Louiselle, Misukanis & Muller, 1988). Kasvatuskäytännöt vaikuttivat myös nuoren avuttomuuden kokemiseen, passiivisuuteen, tulevaisuuden pelkoihin (Aunola, Stattin & Nurmi, 2000), huonoihin suoriutumisstrategioihin (Onatsu-Arviolommi & Nurmi, 1997) ja moraalin kehittymiseen (Dunn, Brown & Maguire, 1995).

Aikaisempien tutkimusten mukaan kasvatuskäytäntöihin vaikuttavia tekijöitä ovat vanhempien itsetunto ja vanhempien kokema stressi. Vahva itsetunto ja matala vanhemmuusstressi johti auktoritatiivisen kasvatuksen valintaan (Aunola, Nurmi, Onatsu-Arviolommi & Pulkkinen, 1999). Myös vanhempien koulutustaso on yhteydessä kasvatuskäytäntöihin. Korkeammin koulutetut vanhemmat suosivat auktoritatiivista kasvatusta (Aunola, Nurmi, Onatsu-Arviolommi & Pulkkinen, 1999). Vanhempien kasvatuskäytännöt ovat osin myös sidoksissa kasvattajan sukupuoleen. Naisten on todettu suosivan miehiä enemmän auktoritatiivista kasvatusta (Aunola, Nurmi, Onatsu-Arviolommi & Pulkkinen, 1999). Kuitenkin äitien ja isien kasvatuskäytännöissä on löydettävissä sekä yhteneväisyyksiä että eroja (Bridges, Connel & Belsky, 1988). Tosin nämä eroavaisuudet kasvatuksessa voivat olla myös lapsen etu, sillä näin vanhemmat voivat sopeuttaa lasta erilaisiin tilanteisiin (Bridges, Connel & Belsky, 1988; Fagot, 1995).

1.2.2 Monitorointi

Monitoroinnilla tarkoitetaan vanhempien tietoisuutta siitä, missä heidän nuorensa on ja mitä he tekevät ja keiden kanssa he liikkuvat. Vaikka vanhemmat eivät ole läsnä, lapsi tietää heidän toiveensa omalle käyttäytymiselleen. Se auttaa lasta kontrolloimaan omaa autonomiaansa omalle käyttäytymiselleen. Kun monitorointia ei ole nuorella on liikaa mahdollisuuksia tehdä vääriä päätöksiä toiminnassaan (Galambos & Ehrenberg, 1997).

Monitoroinnista eri tutkimusten tulokset osoittivat sekä sen puutteen että liiallisen monitoroinnin tuovan ongelmia. Monitoroinnin puutteen on todettu lisäävän ongelmakäyttäytymistä (Jessor & Jessor, 1977 ; Petersen, Leffert, Graham & Ding, 1997; Samson & Laub, 1994 ; Stattin & Kerr, 2000) sekä alkoholin ja huumeiden käyttöä (Chassin, Pillow, Molina & Barrera, 1993). Nuoret jotka olivat usein tekemisissä poliisin kanssa oli vähän monitorointia kotona (Stattin & Kerr, 2000).

Tutkimustulokset osoittavat, että äidit ovat isiä aktiivisempia monitoroinnin käyttäjiä. Ei siis ole yllätys, että äitien monitoroinnin puute on, isien monitoroinnin puutetta enemmän, yhteydessä nuoren ongelmakäyttäytymiseen (Jungmeen, Hetherington & Reiss, 1999). Etenkin pojilla äitien alhainen monitorointi on osoitettu olevan yhteydessä ulkoiseen ongelmakäyttäytymiseen (Petersen, Leffert, Graham, Alwin & Ding, 1997).

Liiallisen monitorointin on osoitettu ehkäisevän kuitenkin nuorta itsenäistymästä (Galambos & Ehreberg, 1977), se vähensi optimismia (Nurmi, 1991) sekä aiheutti ahdistusta (Kerr & Stattin, 2000). Tunne liiallisesta kontrolloinnista lisäsi normien rikkomista, huonoa koulumenestystä ja huonoja opettajasuhteita. Kontrollin tuntu oli myös yhteydessä heikkoon itsetuntoon sekä masentuneisuuteen (Kerr & Stattin, 2000). Korkean itsetunnon omaavat nuoret raportoivat vanhemmillaan olevan vähemmän psykologista kontrollia ja rajoittavan vähän säännöillä heidän käyttäytymistään (Litovsky & Dusek, 1985). Itsenäisyyden kokeminen todettiin tärkeäksi sillä se oli yhteydessä hyvään itsetuntoon ja vähäiseen masentuneisuuteen. Se myös vähensi normien rikkomista (Kerr & Stattin, 2000).

Monitoroivien vanhempien lapsilla oli vähän epähyväksytyjä piirteitä omaavia ystäviä (Kerr & Stattin, 2000). Monitorointi vaikutti positiivisesti myös sosiaaliseen ja

emotionaaliseen kokemiseen (Dunn, Brown & Maguire, 1995) sekä oli vahvasti yhteydessä nuoren moraaliseen kehittymiseen (Dunn, Cutting & Demetriou, 2000; Kochanska, 1991).

Stattin ja Kerr (2000) osoittivat tutkimuksessaan, että monitoroinnissa olennaisinta ongelmakäyttäytymisen estämisessä oli avoin kommunikointi lapsen ja aikuisen välillä. Optimaalisinta on, kun lapsi on aloitekykyinen ja kertoo itse automaattisesti tekemisistään vanhemmilleen.

Tutkimukset osoittivat myös, että ongelmakäyttäytymisellä on yhteyttä myös nuoren vapaa-ajan viettotapaan. Nuoret, jotka viettivät vapaa- aikansa kaduilla eivätkä kertoneet vanhemmilleen tekemisistään, useimmiten rikkoivat enemmän normeja kuin nuoret, jotka eivät kuluttaneet aikaansa kaduilla. Vaikka vanhemmat yrittivät kyselemällä kontrolloida nuoren ajanviettoa, nuoret jotka viettivät aikansa kaduilla rikkoivat normeja enemmän (Stattin & Kerr, 2000).

1.2.3 Tunneilmasto

Perheen tunneilmaston jaottelua voidaan tehdä myös vanhempien lämmön ja vihamielisyyden perusteella. Sen perusteella minkä verran vanhemmat osoittavan välittämistä ja läheisyyttä lasta kohtaan. Lämpimiksi ja läheisiksi vanhemmiksi kuvataan niitä, jotka usein hymyilevät ja kannustavat lastaan. He kontrolloivat rangaistuksiensa johdonmukaisuutta sekä omaa käyttäytymistään antaessaan kritiikkiä. Vihamieliset ja rajoittavat vanhemmat ovat ne, jotka nopeasti kritisoivat, rankaisevat, vähättelevät tai laiminlyövät lasta rajoittamalla hänen ilmaisuaan tunteistaan ja hyväksynnästäan (Shaffer 1988).

Perheilmapiiri oli yhteydessä vanhempien kasvatuskäytäntöihin siten, että luottavainen perheilmapiiri liittyi auktoritatiiviseen kasvatuskäytäntöön (Pulkkinen, 1997). Lämmin ja hyväksyvä kodin ilmapiiri saa nuoren tuntemaan itsensä hyväksytyksi ja halutuksi, mikä vaikuttaa itsetuntoon. Hyvän itsetunnon omaavat nuoret raportoivat kodin ilmapiirin olevan hyväksyvä ja lämmin (Litovsky & Dusek, 1985).

Perheen tunneilmasto on merkityksellinen nuoren ongelmakäyttäytymisen kannalta. Lämmin ja avoin tunneilmasto ja hyvät vanhempisuhteet ovat tutkimusten mukaan yhteydessä matalaan ongelmakäyttäytymisriskiin. Huonot vanhempisuhteet taas ennustivat riskiä ongelmakäyttäytymiseen (Magnusson, 1988 ; Stattin & Magnusson, 1996). Perheen

huono tunneilmasto oli yhteydessä mm. tyttöjen epäröintiin ratkaisuisaan (Ferrari & Olivette, 1993). Tutkimusten perusteella äiti -lapsisuhde on merkitsevä ongelmakäyttäytymisen ennustaja. Sekä poikien että tyttöjen ulkoinen ongelmakäyttäytyminen oli yhteydessä huonoon äiti-lapsi suhteeseen (Stattin & Magnusson, 1996). Äitien negatiivisuus näkyi etenkin poikien ulkoisena ongelmakäyttäytymisenä (Magnusson, 1988 ; Petersen, Leffert, Graham, Alwin & Ding, 1997; Stattin & Magnusson, 1996). Vastuuta nuoresta ei kuitenkaan voida lykätä vain äitien harteille. Yleensäkin huonot perheolosuhteet ovat tutkimuksissa ennustaneet ongelmakäyttäytymistä. Nuorilla, jotka tulivat perheistä, joissa oli huonot ihmissuhteet ja vahvat rangaistuskäytännöt, oli suurempi riski sosiaaliseen sopeutumattomuuteen, rikollisuuteen, alkoholin ja huumeiden väärinkäyttöön (Stattin & Magnusson, 1996). Vanhempien tuen ja affektiivisuuden todettiin ehkäisevän sekä ongelmakäyttäytymistä (Aunola, Stattin & Nurmi, 2000; Jessor & Jessor, 1977; Magnusson, 1988) että rikollista toimintaa (Palmer & Hollin, 1996). Etenkin isien emotionaalisuus vaikutti rikollista käyttäytymistä ehkäisevästi (Palmer & Hollin, 1996). Kokemukset vanhempien hylkäämisestä ja matala vanhempien läheisyyden ja lämmön kokeminen olivat yhteydessä rikolliseen toimintaan (Palmer & Hollin, 1996). Vanhempien tuki vaikutti myönteisesti myös moraalien kehittymiseen (Huges & Dunn, 2000; Kochanska, 1991).

Vanhempien tuen todettiin olevan positiivisessa yhteydessä nuoren positiiviseen suhtautumiseen elämäänsä (Pulkkinen & Rönkä, 1994). Se lisäsi nuoren optimismia ja vaikutti näin sisäisesti tulevaisuuden muodostamiseen (Nurmi, 1991). Äitien affektiivisuudella on vaikutusta lapsen suoriutumiskyvyn ja sosiaalisten taitojen paranemiseen. Affektiivisuus vahvistaa myös yhteyttä vanhempien ja lasten vuorovaikutuksen välillä (Estrada, Arsenio, Hess & Holloway, 1987). Kylmien vanhempi-lapsi suhteiden tulosta oli heikko kiintymys vanhempien ja lasten välillä. Nämä huonot kiintymyssuhteet vanhempien ja lasten välillä hankaloittavat lapsella sosiaalisten normien sisäistämistä. Etenkin isien emotionaalisuuden puute vaikutti rikolliseen toimintaan (Palmer & Hollin, 1996).

1. 4 Nuorten arvot

Arvot sisältyvät ihmisen moraaliiin siten, että moraalinen käytös heijastaa niitä arvoja mitä ihmisellä on. Moraalikehitys on prosessi, jossa ihminen oppii erottamaan oikean väärästä. Moraalissa on kolme komponenttia: affektiivinen, kognitiivinen ja käyttäytymisellinen. Affektiiviseen liittyvät emotionaaliset reaktiot, kuten syyllisyys ja häpeä. Kognitiiviseen puoleen liittyy moraalinen järkeily; ihminen näyttää tunteensa ratkaistessaan moraalisia ongelmia ja päättäessään mikä on oikein ja mikä väärin (Shaffer, 1988). Moraalinen ajattelu näkyy ihmisen toiminnassa eri tilanteissa. Esimerkiksi siinä, miten hän suhtautuu väkivaltaiseen tilanteeseen (Shaffer, 1988).

Nuoret luovat oman tulevaisuutensa valintojen, päätöksenteon ja oman käyttäytymisensä kautta. Arvot vaikuttavat nuoren päämääriin ja päämäärät vaikuttavat siihen miten ja mihin nuori suuntaa elämäänsä. Henkilökohtaiset tavoitteet suuntaavat siten käytöstä optimaaliseksi tavoitteiden kannalta (Nurmi, 1997).

Arvot ja arvostukset ovat tärkeässä roolissa kun nuori muodostaa käyttäytymismallejaan ja suhdettaan ympäristöönsä. Arvostuksista näkyy mitä nuori pitää tärkeänä ja oleellisena itselleen ja hyvinvoinnilleen. Ne ohjaavat käyttäytymistä eri tilanteissa. Arvot ovat myös taustalla tärkeissä päätöksissä, kuten kenen kanssa ollaan tekemisissä, miten käyttäytytään ja miten toimitaan. Arvostuksilla on sekä lyhyitä, että pitkäaikaisia vaikutuksia. Ne ohjaavat henkilökohtaisia ajatuksia ja päämääriä ja myös elämäntehtävää. Tutkimusten mukaan arvot määräävät yleiset puitteet sille, miten nuori toimii henkisesti, käyttäytymisen ja sosiaalisella elämäalueilla (Stattin & Kerr, 2000). Asenteet, moraalinen ajattelu ja henkilökohtaiset normit ohjaavat käyttäytymistä (Eisenberg, 1986). Jessorin ja Jessorin (1977) mukaan nuorella, jolla on korkeat tavoitteet elämänsä ja koulutuksensa suhteen esiintyy vähemmän ongelmakäyttäytymistä.

On oletettavaa, että se mitä nuori ajattelee ja odottaa tulevaisuudeltaan ohjaa hänen kehittymistään (Nurmi 1991). Kun nuori kiinnostuu tulevaisuudestaan ja aikuisen roolistaan, hän ohjaa kehitystään siihen suuntaan. Tulevaisuuteen suuntautumisella tarkoitetaan sitä, mitä nuori itse odottaa, toivoo ja mistä hän on kiinnostunut omassa tulevaisuudessaan (Nurmi 1991). Näin päämäärät ja odotukset ohjaavat käyttäytymistä tiettyyn suuntaan.

Tulevaisuuden hahmottamisen prosessin kolme vaihetta ovat: motivaatio, suunnittelu ja arviointi. Motivaatio liittyy siihen, mitä ihminen haluaa ja mistä hän on kiinnostunut tulevaisuudessaan. Suunnittelulla tarkoitetaan keinoja ja realiteetteja millä tavoitteeseen pyritään (Nurmi, 1991; Nuttin 1984). Arvioinnilla tarkoitetaan sitä millä mahdollisuudella odotukset voivat täytyä (Nurmi, 1991). Motivaatio syntyy mielenkiinnoista ja tarpeista. Siksi ne kaikki yhdessä vaikuttavat tulevaisuuden toimintaan. Motivaatio suuntaa toimintaa (Nuttin, 1984). Arvot vaikuttavat myös voimakkaasti motivaatioon. Arvot voivat ohjata motivaatiota toimia tiettyyn suuntaan siten, että ihmisen tarpeet ja sitoutumiset tiettyyn tai tiettyihin ideologioihin ohjaavat toimintaa. Tai ne voivat olla päämääriä motivaation herättämään toimintaan (Nuttin, 1984).

Nuoren arvoihin ja odotuksiin vaikuttaa se konteksti, missä hän elää. Konteksti asettaa sekä rajat että mahdollisuudet tulevaisuuden tavoitteille. Tutkimusten mukaan nuoren tavoitteisiin vaikuttivat perhe, kulttuuri ja sosiaaliluokka (Nurmi, 1991; Shaffer, 1988 ; Dunn, Brown & Maguire, 1995). Lisäksi nuoren arvostuksiin omasta tulevaisuudestaan vaikuttivat ikä ja sukupuoli (Nurmi, 1991; Nurmi, Liiceanu & Liberska, 1999; Salmela-Aro, 2000).

Tutkimusten mukaan tytöt pitävät perheen perustamista tärkeämpänä kuin pojat (Nurmi, Liiceanu & Liberska, 1999 ; Pulkkinen, 1997). Muutenkin tytöt ovat poikia kiinnostuneempia sosiaalisista päämääristä (Salmela-Aro, 2000 ; Strough, Berg & Sansone, 1996). Tutkimustulosten mukaan tytöt olivat tulevaisuuden orientoitumisessa poikia pessimistisempiä. Tytöt arvostivat uskontoa, yhteiskunnallista osallistumista ja perhettä. Pojat arvostivat enemmän materiaalisia arvoja (Pulkkinen, 1997; Strough, Berg & Sansone, 1996), muille näyttämistä, luksusta, statusta ja menestystä (Nurmi, 1991). Oikeudenmukaisuutta pohtiessa tytöt kokivat emotionaalisuuden merkittävämmäksi, kun pojat yrittivät ymmärtämällä selittää tilannetta (Dunn, Cutting & Demetriou, 2000). Kiinnostukset ja päämäärät ovat melko stabiileja, pysyviä. Koska ihmiset suuntaavat

elämäänsä päämääriensä avulla he eivät helposti ole valmiita muuttamaan niitä (Salmela-aro, 2000).

Päämäärillä oli yhteyttä myös hyvinvoinnille. Ne, jotka olivat kiinnostuneet sosiaalisista päämääristä olivat onnellisempia kuin ne, joilla ei ollut sosiaalisia päämääriä (Salmela-Aron 2000). Positiivisuus vähensi myös depressiivisyyttä, lisäsi sosiaalista hyväksyttävyyttä sekä koulumenestystä (Pulkkinen & Rönkä, 1994).

Perheiden rooli asenteiden ja arvojen välittäjänä on merkittävä (Dunn, Brown & Maguire, 1995 ; Galambos & Ehrenberg, 1997 ; Jessor & Jessor, 1977 ; Magnusson, 1988). Vanhemmat yhdessä kaveripiirien kanssa vaikuttavat lapsen mielenkiinnonkohteiden, arvojen ja päämäärien kehittymiseen (Magnusson, 1988).

Tutkimusten mukaan moraalien kehittyminen on yhteydessä vanhempien kasvatustyyliin (Palmer & Hollin, 1996). Sillä miten vanhemmat reagoivat lapsensa väärin tekoihin oli vaikutusta lapsen osoittamiin altruistisiin piirteisiin (Hoffman, 1970). Vanhempien kasvatuskäytännöt olivat yhteydessä syyllisyyden kokemiseen. Vanhempien lämpö ja avoin tunteiden ilmaisu kehitti lasten syyllisyyden tuntoa (Maccoby & Martin, 1983).

Arvostukset voidaan erotella hedonistisiin ja humanistisiin. Hedonistisia voidaan kuvata materialistisiksi ja individualistisiksi. Humanistisia altruistisiksi ja kollektiivisiksi. Voidaan puhua myös itsekeskeisistä ja muihin keskittyneistä arvostuksista.

1.3.1 Hedonistiset arvot

Hedonistisilla arvoilla tarkoitetaan sellaisia arvoja, joilla pyritään oman mielihyvän tai tyydytyksen saantiin. Oma itse on tärkeä, ei muut ihmiset. Onnellisuutta koetaan omien saavutusten kautta (McGregor & Little, 1998).

Hedonistisuudella saattaa olla yhteyttä perheen vuorovaikutuskäytäntöihin. Nuoret, joilla oli paljon hedonistisia arvoja, eivät mielellään kertoneet vanhemmilleen päivän puuhistaan, ajatuksistaan ja tunteistaan. Vanhempien tiedot siitä, missä nuori vietti vapaa-aikansa olivat rajoittuneet. Silti nuoret kokivat, että vanhemmat kontrolloivat heitä liian paljon. Vanhemmat eivät luottaneet nuoreen, jolla oli itsekeskeisiä arvoja ja olivat heistä paljon huolissaan. Näiden perheiden vanhempi-lapsi suhteet olivat huonot ja perheen yhteisiä

aktiviteetteja oli vähän. Nuoret kokivat suhteensa vanhempiinsa vähän affektiivisiä tunteita sisältäväksi (Stattin & Kerr, 2000).

Arvojen ja käyttäytymisen välisistä suhteista tehdyssä tutkimuksessa kävi ilmi, että nuoret, joilla oli enemmän hedonistisia arvoja, viettivät enemmän iltoja poissa kotoa. Nämä nuoret oleilevat myös iltoja enemmän kaduilla ja heillä oli enemmän ystäviä, jotka viettivät aikansa iltaisin kaduilla. Näin myös viikonloppuisin. Nämä nuoret eivät osallistuneet mielellään ohjattuihin ilta-aktiviteetteihin, kuten urheiluun ja musiikin harrastamiseen, vaan viettivät ajan mieluiten ystävien kanssa. Heillä oli myös vähemmän kotivelvollisuuksia ja muita säännöllisiä koti-aktiviteetteja kuin humanistisia arvoja omaavilla nuorilla (Stattin & Kerr, 2000).

1.3.2 Humanistiset arvot

Humanistisilla arvoilla tarkoitetaan ihmiskeskeisiä arvoja, jotka sisältävät altruismia toisia kohtaan. Nuoren empaattisuudella on tutkimusten mukaan yhteyttä kodin ilmapiiriin. Lapsen empaattisuus toisia kohtaan on yhteydessä äidin osoittamaan lämpöön ja empaattisuuteen lastaan kohtaan. Äidin kriittisyydellä on myös yhteyttä lapsen kokemukseen oikeiden mukaisuudesta (Huges & Dunn, 2000).

Magnussonin (1988) tutkimuksen mukaan arvot suojaavat nuorta ongelmakäyttäytymiseltä ja kriminaaliselta toiminnalta. Humanistiset arvot suojaavat normien rikkomiselta ja alkoholin väärinkäytöltä, (Stattin & Kerr, 2000) sekä huumeiden käytöltä (Wallace & Williams, 1999).

1.5 Arvojen yhteys nuoren ongelmakäyttäytymiseen

Lapsen kyky kokea syyllisyyttä, ahdistuneisuutta ja epämiellyttävyyttä hänen tehdessään väärin sekä kyky hillitä itsensä rajojen rikkomiselta ovat sosialisoinnin ensimmäisiä päämääriä (Maccoby & Martin, 1983).

On esitetty, että moraalinen ajattelu ja toiminta ovat yhteydessä toisiinsa. Hugesin ja Dunnin (2000) tutkimuksen mukaan huono moraalinen ymmärrys oli merkittävä tekijä antisosiaalisessa käyttäytymisessä. On myös tutkittu, että moraalisuus eroaa rikollisilla ja ei rikollisilla (Blasi, 1980).

Tutkimustulokset ovat esittäneet, että nuorilla, joilla oli paljon kriittistä suhtautumista arvoihin, normeihin ja yhteiskunnallisia toimintoja vastaan esiintyi paljon ongelmakäyttäytymistä (Jessor & Jessor, 1977). Nuorten tulevaisuuteen suuntautuminen vaikuttaa ongelmakäyttäytymiseen. Ongelmakäyttäytyminen, kuten rikollisuus, ongelmat uranvalinnoissa sekä huumeidenkäyttö, olivat yhteydessä heikkoon tulevaisuuteen suuntautumiseen (Nurmi, 1991). Vähäinen, huonosti järjestynyt ja hiukan pessimistinen tulevaisuuteen orientoituminen lisää todennäköisyyttä rikolliseen käyttäytymiseen (Nurmi, 1991).

Omien arvostusten sisäistäminen on nuoren käyttäytymiselle olennaista. Päättämätön, huonon itsetunnon ja monien tuulien heiluteltavissa oleva nuori on altis huonoille vaikutuksille ja päätöksille. Tällaisen henkilön alkoholin käyttöä voi lisätä esimerkiksi kaverien rohkaisu. Päätös siitä miten käyttää alkoholia sisältää valintoja. Ystävien etsintä bileistä ja juhlinta ennen koetta voidaan asetetaan koulumenestyksen edelle (Maggs, 1997). Nuoren kriittisyys omaa toimintaa kohtaan ehkäisee ongelmakäyttäytymistä (Jessor & Jessor, 1977).

Tutkimusten mukaan nuorilla joilla on paljon hedonistisia arvoja esiintyy enemmän monenlaista normien rikkomista kuin humanistisia arvoja omaavilla nuorilla. Hedonistisilla nuorilla oli myös enemmän riskikäyttäytymistä: Normienrikkomista, rikollisen taustan omaavia ystäviä, seksuaalista kanssakäymistä, tupakointia ja alkoholinkäyttöä (Stattin & Kerr, 2000).

Nuorten uskonnolliset arvostukset toimivat ongelmakäyttäytymistä ehkäisevästi (Jessor & Jessor, 1977). Uskonnollisia arvoja omaavilla nuorilla esiintyi vähemmän alkoholin ja huumeiden käyttöä. Etenkin huumeiden käytön ehkäisemisessä uskonnollisuudella oli merkitsevästi vaikutusta (Wallace & Williams, 1997). Tutkimusten mukaan arvot toimivat siis puolustavana mekanismina nuoren ongelmakäyttäytymisessä. Näin etenkin alkoholin ja huumeiden käytössä, sekä kriminaalisessa toiminnassa (Jessor & Jessor, 1977; Magnusson, 1988). On myös tutkittu, että uskonnolliset nuoret aloittavat seksuaalisen kanssakäymisen myöhempään. Heillä on vähemmän seksuaalipartnereita ja he

harrastavat seksiä vähemmän kuin vähemmän uskonnolliset ikätoverinsa. Näin ollen heillä on myös pienempi vaara kokea negatiivisia fyysisiä ja psyykkisiä sairauksia, jotka liittyvät aikaiseen seksuaalisiin kokemuksiin (Wallace & Williams, 1997). Tosin koska uskonnolliset nuoret käyttävät vähemmän pillereitä, mikä on yleisin tapa ehkäisyyn, on heillä suurempi vaara raskauteen (Wallace & Williams, 1997).

2 TUTKIMUSONGELMAT

1. Vaikuttavatko vanhempien kasvatuskäytännöt nuorten sisäänpäin kääntyneeseen ja ulospäin suuntautuneeseen ongelmakäyttäytymiseen?

2. Vaikuttavatko nuorten arvostukset heidän ongelmakäyttäytymiseensä?

3. Missä määrin vanhempien kasvatuskäytäntöjen vaikutukset nuorten ongelmakäyttäytymiseen kulkevat nuorten arvostusten kautta?

3 MENETELMÄ

3.1 Tutkittavat

Tutkimus perustuu Keski-Ruotsissa vuosina 1998 ja 2000 toteutettuun pitkittäistutkimukseen (Aunola, Stattin & Nurmi, 2000; Kerr & Stattin, 2000; Stattin & Kerr, 2000). Tutkimuksen perusjoukkona oli Örebron kaupungin (13 koulua) kaikki kahdeksansilla luokilla vuonna 1998 olleet oppilaat (n= 1351) sekä heidän vanhempansa. Ennen aineiston keruuta kunkin nuoren vanhemmalta pyydettiin kirjallinen suostumus nuoren tutkimukseen osallistumisesta. Kymmenen nuoren vanhemmat eivät antaneet lupaa nuoren osallistumiseen.

Ensimmäisellä mittauskerralla tutkimukseen osallistui 1266 kahdeksaluokkalaista (93.7% perusjoukosta) 14-15 vuotiasta nuorta (iän mediaani 14). Tyttöjä heistä oli 673 (53.1%) ja poikia 593 (46.8%). Nuoret täyttivät kyselylomakkeet koulutuntien aikana. Kyselylomakkeiden kysymykset koskivat mm. suoritusstrategioita, kouluopeutumista, ongelmakäyttäytymistä, itsetuntoa ja perheen vuorovaikutusta. Nuorista 75.4% asui kummankin biologisen vanhempansa kanssa. Äidin kanssa asui 13.3%, isän kanssa 2.5%, äidin ja isäpuolen kanssa 6.5%, isän ja äitipuolen kanssa 1.3% ja loput (0.9%) asuivat esim. sukulaisten ja kasvattivanhempien luona.

Vanhemmille lähetettiin kyselylomakkeet postitse. Lomakkeet osoitettiin lapsen biologiselle vanhemmille tai laillisille huoltajille, joiden luona lapsi asui kouluviikon aikana. Vanhempien kyselylomakkeet koskivat mm. nuorten suoritusstrategioita, kouluopeutumista, ongelmakäyttäytymistä, itsetuntoa ja perheen vuorovaikutusta. Vanhemmista 988 (73.1%) palautti kyselylomakkeet. Lomakkeista 53.8% oli täyttänyt äiti, 13.0% isä, 5.6% molemmat vanhemmat yhdessä ja 0,7% joku muu huoltaja. Tutkittavat edustivat kaikkia sosioekonomisia ryhmiä. Vähintään osa-aikatyössä oli 91% isistä ja 80%

äideistä (työttöminä isistä 6% ja äideistä 7%).

Toisella mittauskerralla tutkimukseen osallistui 1059 yhdeksäsluokkalaista 15-17 vuotiasta nuorta (iän mediaani 16), joista tyttöjä oli 566 (53.5%) ja poikia 493 (46.6%). Mukana perusjoukosta oli tällöin 78.2% nuorista.

3.2. Mittarit

3.2.1 Perhevuorovaikutuksen mittarit

Perhevuorovaikutuksen kysely sisältää 36 väittämää, joita tutkittavat nuoret arvioivat 5-pisteisellä Likert-asteikolla. Näistä muodostuu 6 skaalaa: valvonta, lapsen avoimuus, kontrolli, luottamus, sitoutuminen ja lapsen tunne kontrolloituna olemisesta. Tässä tutkimuksessa kyselyä käytettiin soveltuvien osien. Seuraavaksi kuvataan nuorten kokemien vanhempien kasvatuskäytäntöjen mittareita.

Vanhempien valvonta (parental monitoring). Nuoret vastasivat yhdeksään kysymykseen, jotka koskivat heidän vanhempiensa valvontaa. Kysymykset olivat: Tietävätkö vanhempasi mitä teet vapaa-ajallasi? Tietävätkö vanhempasi keiden ystäväsi kanssa vietät vapaa-aikasi? Tietävätkö vanhempasi millaisia kotitehtäviä sinulla tavallisesti on? Tietävätkö vanhempasi mihin käytät rahasi? Tietävätkö vanhempasi milloin sinulla on koulussa kokeita? Tietävätkö vanhempasi kuinka pärjää eri aineissa koulussa? Tietävätkö vanhempasi missä olet ystäväsi kanssa iltaisin? Tietävätkö vanhempasi missä olet ja mitä teet koulun jälkeen? Oliko viime kuussa iltoja, jolloin vanhempasi eivät olisi tienneet missä olit? Näiden kysymysten perusteella muodostettiin summamuuttuja, jonka reliabiliteetti (Cronbachin alfa) oli ensimmäisellä mittauskerralla .85 ja toisella mittauskerralla .87. Mittauskertojen välinen korrelaatio (Pearsonin korrelaatiokerroin) oli .55.

Lapsen avoimuus (child disclosure). Lasten avoimuutta mitattiin viidellä kysymyksellä. Kysymykset olivat: Salailletko paljon vanhemmiltasi sitä, mitä sinulle on tapahtunut vapaa-ajallasi? Salailletko paljon vanhemmiltasi sitä, mitä teet iltaisin ja viikonloppuisin? Kerrotko yleensä vanhemmillesi siitä, mitä koulussa on tapahtunut? Kun olet ollut illalla ulkona, kerrotko vanhemmillesi siitä, mitä teit? Kerrotko vanhemmillesi,

kuinka pärjää eri kouluaineissa? Edellä mainittujen kysymysten perusteella muodostettiin summamuuttuja, jonka reliabiliteetti (Cronbachin alfa) oli ensimmäisellä mittauskerralla .78 ja toisella mittauskerralla .79. Mittauskertojen välinen korrelaatio oli .56.

Lapsen intiimi läheisyys (child intimate disclosure). Lapsen kokemaa läheisyyttä vanhempiinsa mitattiin seitsemän kysymyksen avulla. Kysymykset olivat: Kerrotko äidillesi tai isällesi siitä, miltä sinusta todella tuntuu? Ollessasi huolestunut jostakin, puhutko siitä vanhempiesi kanssa? Puhutko äidillesi tai isällesi henkilökohtaisista asioistasi (esim. tyttö/poikaystävästäsi)? Voitko puhua vanhempiesi kanssa yhtä avoimesti kuin ystäväiesi kanssa? Jos jokin asia vaivaa sinua, haluatko vanhempiesi tietävän siitä? Puhutko vanhemmillesi asioista, jotka ovat todella tärkeitä sinulle? Kerrotko vanhemmillesi tapahtuneesta, vaikka siitä kertominen nolostuttaisikin sinua? Myös näiden kysymysten perusteella muodostettiin summamuuttuja, jonka reliabiliteetti (Cronbachin alfa) ensimmäisellä mittauskerralla oli .87 ja toisella mittauskerralla .89. Mittauskertojen välinen korrelaatio oli .56.

Vanhempien kontrolli (parental control). Vanhempien lapsiinsa kohdistamaa kontrollia mitattiin viiden kysymyksen avulla. Kysymykset olivat: Jos olet ollut myöhään ulkona, vaativatko vanhempasi sinua selittämään mitä teit ja keitä tapasit? Tarvitsetko vanhemmiltasi luvan ulkona olemiseen arki-iltaisina? Täytyykö sinun kysyä vanhemmiltasi ennen kuin voit päättää kavereidesi kanssa lauantai-illan suunnitelmistasi? Vaativatko vanhempasi toistuvasti tietää, missä olet iltaisina, ketä tapaat ja mitä teette yhdessä? Jos menet lauantai-iltaan ulos, täytyykö sinun kertoa etukäteen vanhemmillesi siitä, mihin aiot mennä ja keitä aiot tavata? Kysymysten perusteella muodostetun summamuuttujan reliabiliteetti (Cronbachin alfa) oli ensimmäisellä mittauskerralla .78 ja toisella mittauskerralla .82. Mittauskertojen välinen korrelaatio oli .52.

Vanhempien luottamus (parental trust). Vanhempien luottamusta mitattiin seuraavalla kuudella kysymyksellä: Luottavatko vanhempasi siihen, ettet vietä aikaasi pahojen ihmisten kanssa? Luottavatko vanhempasi rahankäyttöösi? Tuntuuko sinusta, että vanhempasi luottavat sinuun ja antavat sinun itse ottaa vastuuta vapaa-ajastasi? Luottavatko vanhempasi siihen, että teet parhaasi koulussa? Luottavatko vanhempasi, ettet tee mitään typerää vapaa-ajallasi? Luottavatko vanhempasi siihen, kun kerrot miten vietät lauantai-iltaa, on totta? Kysymysten perusteella lasketun summamuuttujan reliabiliteetti (Cronbachin alfa) oli ensimmäisellä mittauskerralla .82 ja toisella mittauskerralla .84. Mittauskertojen

välinen korrelaatio oli .58

Myös vanhemmille esitettiin lomakkeet, joiden kysymykset olivat vastaavat, ainoastaan sanamuotoja oli muutettu. Esimerkiksi: Tiedätkö sinä mitä lapsesi tekee vapaa-aikana? Tiedätkö sinä keiden kanssa lapsesi viettää vapaa-aikaansa? Korrelaatiot nuorten ja vanhempien mittareiden välillä olivat ensimmäisellä mittauskerralla: valvonta .43, avoimuus .41, läheisyys .19, kontrolli .29. ja luottamus .54 Toisella mittauskerralla: valvonta .43, avoimuus .47, läheisyys .22, kontrolli .36 ja luottamus .54. Kummallakin mittauskerralla nuorten ja vanhempien mittareiden vastaavuudet osoittautuivat tilastollisesti merkitseviksi. Tässä tutkimuksessa tarkasteltiin vanhempien kasvatuskäytäntöjä nuorten kokemina.

Vanhempien kasvatuskäytäntöjä lähdettiin analysoimaan faktorianalyysin avulla. Kasvatuskäytäntöjen oletettiin jakautuvan erilaisiin kasvatustyyliin (Baumrind,1989; Maccoby & Martin, 1983) Analyysillä saatiin kaksi kasvatustyylin luokkaa. Auktoritatiivisen- ja autoritaarisenkasvatustyylin luokat. Taulukosta 1 näkee miten faktorit ovat latautuneet. Faktoriratkaisu selittää muuttujien kokonaisvaihtelusta 61.7%. Ratkaisua voidaan pitää onnistuneena.

Taulukko 1 Faktoriratkaisu kasvatuskäytännöille

Faktori	Faktorilataukset		
kasvatuskäytäntö	1	2	Kommunaliteetti
Auktoritatiivisuus			
Lapsen avoimuus	.893	5.730E-02	.800
Monitorointi	.790	.154	.649
Intiimi avoimuus	.684	5.408E-02	.471
Luottamus	.693	-.213	.526
Autoritaarisuus			
Kontrolli	.290	.733	.621
Koettu kontrolli	-.400	.688	.633

3.2.2 Ongelmakäyttäytymisen mittarit

Ulkoinen ongelmakäyttäytyminen (externalizing problem behavior). Nuorten ulkoista ongelmakäyttäytymistä mitattiin 22 kysymyksen avulla, 5- pisteisellä Likert-asteikolla (1= ”näin ei ole tapahtunut”; 5= ”enemmän kuin kymmenen kertaa”) Kysymykset olivat: Oletko ottanut jotain kaupasta maksamatta sitä? Oletko ollut tekemisissä poliisin kanssa jostakin tekemästasi asiasta? Milloin näin tapahtui ensimmäisen kerran? Oletko tarkoituksella ollut mukana vandalismissa, esimerkiksi rikkonut ikkunoita, katulamppuja, puhelinkoppeja tai puistonpenkkejä? Oletko ottanut rahaa, mikä ei kuulu sinulle? Oletko ollut osallisena ilman lupaa sotkemisessa, kuten graffitien teossa tai seinille kirjoittamisessa? Oletko ollut osallisena murtautumisiin kauppoihin tai muihin rakennuksiin, tarkoituksena varastaa sieltä jotakin? Oletko varastanut toisten taskusta tai laukuista? Oletko myynyt tai ostanut jotain minkä tiesit olevan varastettua? Oletko vienyt ilman lupaa pyörän tai varastanut auton? Oletko uhkaillut tai kiristänyt ketään antamaan sinulle rahaa, tupakkaa tai vastaavaa? Oletko ollut osallisena fyysiseen tappeluun kaupungissa? Oletko käyttänyt alkoholia päihtymistarkoituksessa? Oletko käyttänyt huumeita? Näiden kysymysten avulla muodostettiin summamuuttuja (Cronbachin alfa), jonka arvo ensimmäisellä mittauskerralla oli .88 ja toisella mittauskerralla .93 Mittauskertojen välinen korrelaatio oli .50

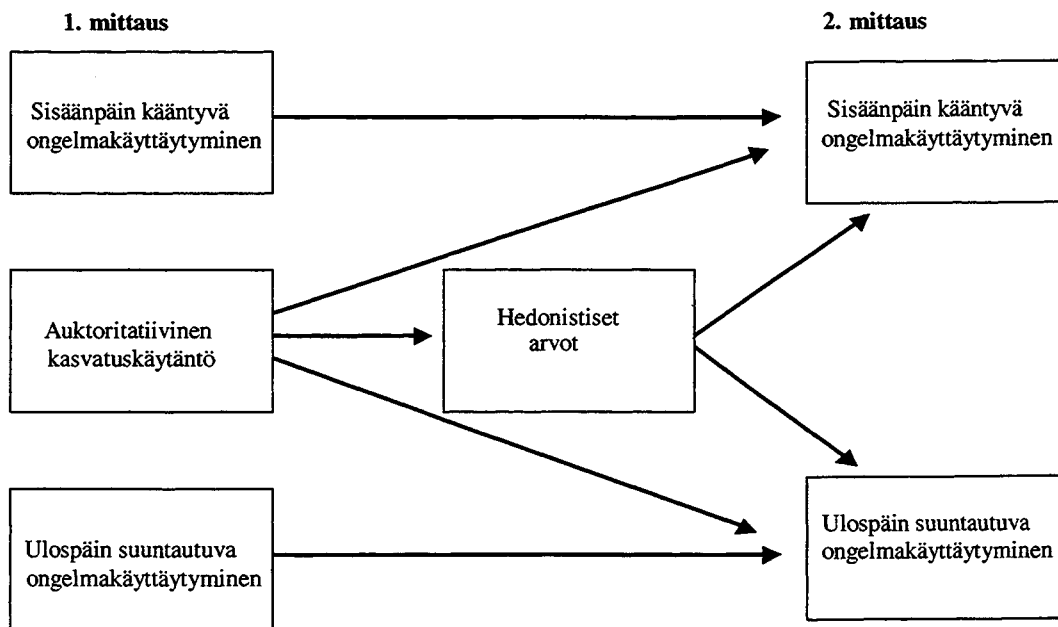
Sisäinen ongelmakäyttäytyminen (internalizing problem behavior). Sisäistä ongelmakäytöstä mitattiin masentuneisuuden avulla. Sitä kuvattiin käyttämällä Center for Epidemiological Studies (CES-DE) kyselyä (Olsson, 1998). Masentuneisuutta mitattiin 20 kysymyksellä, jossa kysyttiin heidän masentuneisuuttaan edellisen viikon aikana. Kysymykset oli jaoteltu 4- asteikolliseksi (1= ”ei ollenkaan” ; 4= ”usein”). Kysymykset olivat: Onko sinua vaivannut asiat mitkä eivät tavallisesti sinua vaivaa? Oletko menettänyt ruokahalusi? Oletko tuntenut , ettet olisi yhtä hyvä kuin muut? Tuntenut itsesi onnettomaksi tai masentuneeksi? Oletko tuntenut itsesi väsyneeksi? Oletko tuntenut itsesi yksinäiseksi? Halunnut itkeä? Kysymysten avulla muodostetun summamuuttujan (Cronbachin alfa), arvo ensimmäisellä mittauskerralla oli .88 ja toisella mittauskerralla .90. Mittausten välinen korrelaatio oli .54

3.2.3 Nuorten arvostuksien mittarit

Nuorten arvoja mitattiin eri arvostuksia sisältävän luettelon avulla. Kymmenen erilaista arvostusta tuli numeroida itselle tärkeysjärjestykseen. Numero yksi tuli laittaa sen arvon eteen mitä nuori piti itselleen eniten tärkeänä. Numero kaksi sen arvon eteen mitä piti toiseksi tärkeimpänä jne. Itsekeskeisiä (hedonistisia) arvoja kuvasivat luettelossa asiat: ”Minulle tärkeää on näyttää hyvälle”, ”treffeillä käyminen toisen sukupuolen edustajan kanssa”, ”hauskanpito ystävien kanssa”, ”paljon vapaa-aikaa”, ”vapaus tehdä mitä itse haluan” ja ”omistaa paljon rahaa”. Muihin keskittyneitä (humanistisia) kuvasivat arvostukset: ”rauhallinen maailma”, ”toisten ihmisten auttaminen”, ”paremman maailman luominen yhdessä toisten ihmisten kanssa” ja ”syvien suhteiden luominen toisiin ihmisiin”. Summamuuttujan (Cronbachin alfa) arvo oli ensimmäisellä mittauskerralla .65. Arvoja mitattiin vain ensimmäisellä mittauskerralla. Ajan puutteen vuoksi arvoja ei ehditty mittaamaan kaikissa kouluissa, mutta ne ehdittiin mittaamaan suurimmassa osassa kouluista. Oppilaista 844 (63%) haastateltiin.

4 TULOKSET

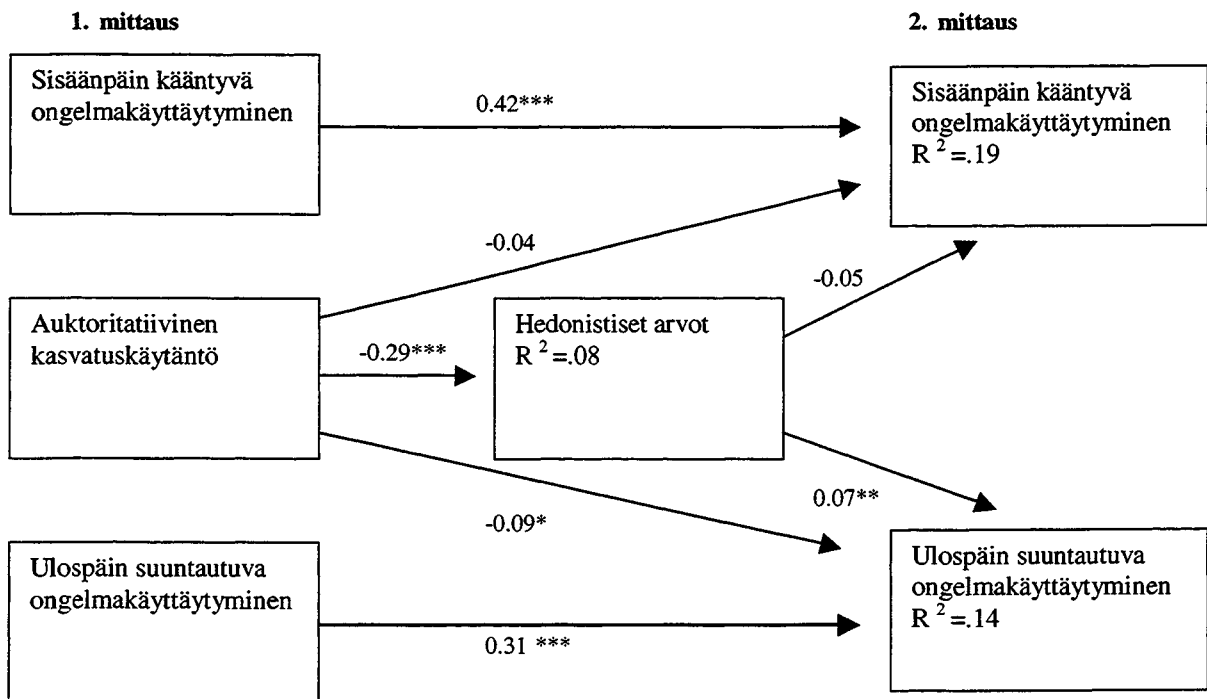
Tutkimuksessa tarkasteltiin vanhempien kasvatuskäytäntöjen yhteyttä nuorten sisäiseen ja ulkoiseen ongelmakäyttämiseen. Samoin tutkittiin sitä, vaikuttivatko nuorten arvot ongelmakäyttämiseen sekä sitä oliko kasvatuskäytännöllä ja nuoren arvojen välillä yhteyttä. Yhtenä tavoitteena oli tutkia myös sitä, välittyikö vanhempien kasvatustyylien vaikutus nuorten ongelmakäyttämiseen heidän arvojensa kautta. Tilastolliset analyysit tehtiin LISREL 8.3 –ohjelmalla tehtyjen polkumallien avulla (Jöreskog & Sörbom, 1999). Polkumallien parametrit estimoitiin käyttämällä GLS-menetelmää (Jöreskog & Sörbom, 1999). Mallin sopivuutta arvioitiin fit-indekseillä: Bentlerin (1990) Comparative Fit Index (CFI) ja Bentler ja Bonnet'n Non-normed Fit Index (NNFI) sekä Gerbingin ja Anderssonin (1993) ehdotuksen mukaisella X^2 indikaattorilla. Malli testattiin ensin ilman sukupuolen vaikutusta ja toisen kerran sukupuolen vaikutukset huomioon ottaen. Skemaattinen malli on esitetty kuvassa 1.

Kuva 1. Skemaattinen malli

4.1 Kasvatuskäytäntöjen ja arvojen yhteys sisäänpäin kääntyneeseen ja ulospäin suuntautuneeseen ongelmakäyttäytymiseen

Aluksi testattiin mallia kasvatuskäytäntöjen ja arvojen yhteydestä nuoren eri ongelmakäyttäytymisen muotoihin. Malli sisältää oletukset suorista ja epäsuorista vaikutuksista kasvatuskäytäntöjen ja ongelmakäyttäytymisen sekä arvojen ja ongelmakäyttäytymisen välillä. Toisen mittauskerran sisäisen ja ulkoisen ongelmakäyttäytymisen väliset virhevariانسit vapautettiin. Fit-indeksit osoittivat, että malli sopi hyvin. RMSEA=0.013; NNFI=0.97; CFI=0.99. X^2 indikaattori ei ollut hyvä $X^2 = 14.50$, $p=0.025$, mikä johtuu aineiston suuresta koosta. Tilastolliset yhteydet ja niiden merkitsevyydet on esitetty kuvassa 2.

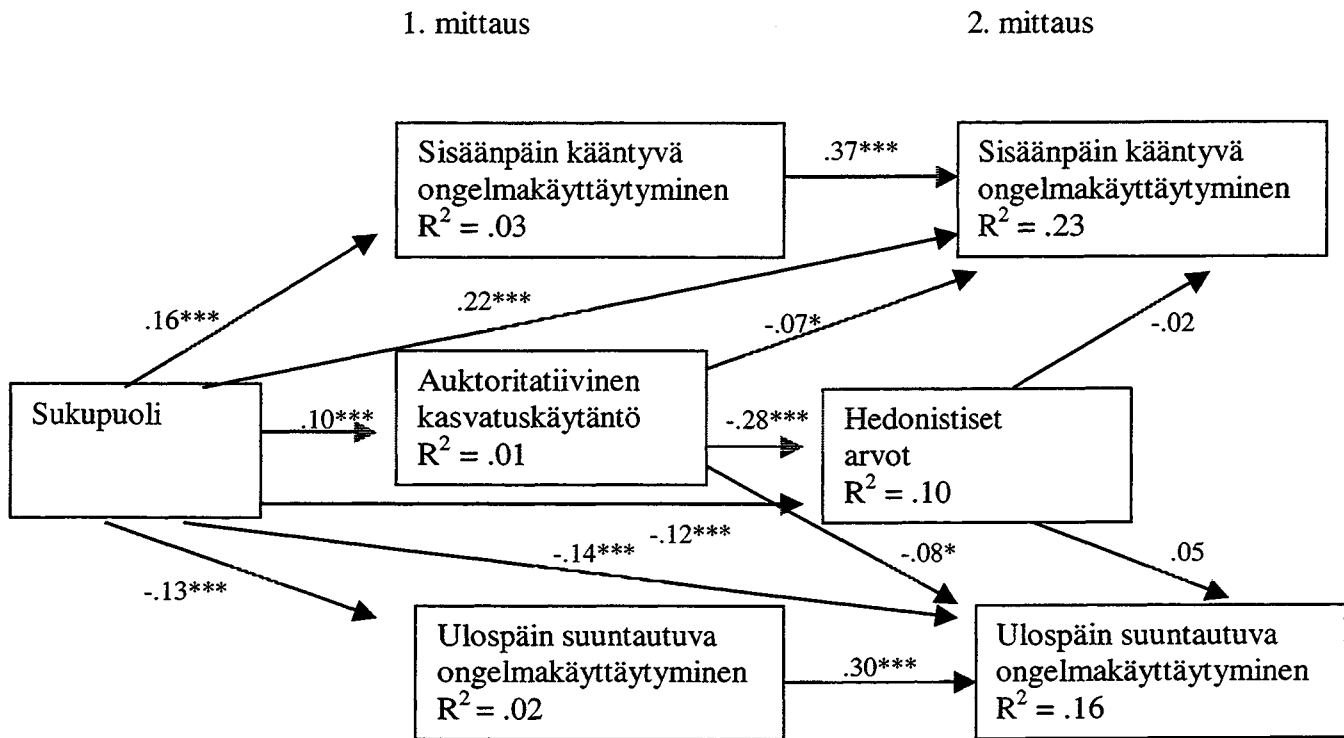

Kuva 2. Skemaattisen mallin yhteydet ja merkitsevyydet *** $p < 0.001$; ** $p < 0.01$; * $p < 0.05$.

Vanhempien auktoritatiivisella kasvatuskäytännöllä oli käänteinen yhteys nuoren ulkoiseen ongelmakäyttäytymiseen ja hedonistisiin arvoihin. Mitä enemmän perheessä oli auktoritatiivista kasvatusta, sitä vähemmän nuorella esiintyi ulkoista ongelmakäyttäytymistä ja hedonistisia arvoja. Yhteys kasvatuskäytännöstä ulospäin suuntautuneeseen ongelmakäyttäytymiseen kulki hedonististen arvojen kautta. Mitä enemmän auktoritatiivista kasvatusta vanhemmilla oli sitä vähemmän hedonistisia arvoja oli nuorella. Mitä enemmän hedonistisia arvoja sitä enemmän ulkoista ongelmakäyttäytymistä esiintyi. Hedonistiset arvot olivat myös suorassa yhteydessä ulkoiseen ongelmakäyttäytymiseen. Mitä enemmän nuorella oli hedonistisia arvostuksia sitä enemmän hänellä esiintyi ulkoista ongelmakäytöstä.

Seuraavaksi testattiin malli johon lisättiin sukupuolen vaikutus. Koska tulosten voitiin olettaa korreloivan keskenään vapautettiin ensimmäisen ja toisen mittauskerran sisäisen ja ulkoisen ongelmakäyttäytymisen väliset yhteydet. Samoin tehtiin auktoritatiivisen kasvatuskäytännön ja sisäisen ongelmakäyttäytymisen ja auktoritaarisen kasvatuskäytännön ja ulkoisen ongelmakäyttäytymisen välillä. Modifikaatioindeksit ehdottivat estimoimaan sukupuolen ja sisäisen ongelmakäyttäytymisen väliset yhteydet sekä sukupuolen ja ulkoisen ongelmakäyttäytymisen väliset yhteydet. Polkujen lisäämisen jälkeen malli sopi hyvin. RMSEA=0.0; NNFI=1.00; CFI=1.00. Aineiston koon vuoksi X^2 indikaattori ei jälleen ollut hyvä ($X^2 = 3.65$, $p = 0.46$). Kuvassa 3 on esitetty lopulliset yhteydet ja niiden merkitsevyydet.

Kuva 3. Tulosten yhteydet, kun sukupuoli on mittauksessa mukana *** $p < 0.001$; ** $p < 0.01$; * $p < 0.05$.

Kun sukupuoli lisättiin, tulokset muuttuivat jossain määrin. Hedonististen arvojen vaikutus ulkoiseen ongelmakäyttäytymiseen poistui ja auktoritatiivisen kasvatuskäytäntö tuli merkitykselliseksi selittämään nyt myös sisäistä ongelmakäyttämistä. Eli tulosten mukaan auktoritatiivinen kasvatus suojaa molemmilta ongelmakäyttäytymismuodoilta sekä vähentää hedonistisia arvoja. Tulokset osoittivat myös, että sisäinen ja ulkoinen ongelmakäyttäytyminen olivat hyvin pysyviä mittausten välisenä aikana.

Tulokset osoittivat myös, että sukupuoli vaikuttavat sekä ulkoiseen ongelmakäyttäytymiseen sekä suoraan että auktoritatiivisen kasvatuskäytännön kautta. Sukupuolella oli yhteyttä ongelmakäyttäytymiseen. Tyttöillä ongelmakäyttäytyminen oli molemmilla mittauskerroilla sisäänpäin kääntyvää, kun taas pojilla

ongelmakäyttäytyminen esiintyi ulkoisena ongelmakäyttäytymisenä. Hedonistisia arvoja esiintyi erittäin merkitsevästi enemmän pojilla. Sukupuoli ohjasi myös kasvatustyylin valintaa. Tyttöjä kasvatettiin enemmän auktoritatiivisesti, kuin poikia. Tytöillä siis on enemmän sisäänpäin kääntynyttä ja vähemmän ulospäinsuuntautunutta ongelmakäyttäytymistä, koska vanhemmat kasvattavat heitä enemmän auktoritatiivisesti.

5. POHDINTA

Tutkimuksen tarkoituksena oli selvittää kasvatuskäytäntöjen ja nuorten ongelmakäyttämisen välistä yhteyttä sekä tutkia onko nuorten arvostuksilla vaikutusta ongelmakäyttämiseen. Tarkoituksena oli myös tutkia, missä määrin kasvatuskäytännöt vaikuttavat ongelmakäyttämiseen nuorten arvojen kautta. Tulokset osoittivat, että kasvatuskäytännöllä on merkitystä ongelmakäyttämiseen. Kasvatustyyleistä auktoritatiivinen, eli tukea-antava, lämmin vaikkakin rajoituksia sisältävä, vanhemmuus suojaa nuorta sekä sisäänpäin kääntyvältä että ulospäin suuntautavalta ongelmakäyttämislä. Auktoritatiivinen kasvatuskäytäntö myös ehkäisee nuorelle muodostumasta hedonistisia arvoja. Tuloksien mukaan nuorten arvostuksista hedonistiset arvot ennustivat ulkoista ongelmakäyttämistä. Sisäiseen ongelmakäyttämiseen hedonistisilla arvostuksilla ei ollut yhteyttä.

5.1 Kasvatuskäytäntöjen ja ongelmakäyttämisen väliset yhteydet

Tämän tutkimuksen mukaan auktoritatiivinen kasvatuskäytäntö ehkäisee ulospäinsuuntautunutta ongelmakäyttämistä. Lisäksi auktoritatiivinen kasvatuskäytäntö suojaa jonkin verran nuorta sisäänpäin kääntyneeltä ongelmakäyttämislä. Tutkimuksen tulokset kertovat, että mitä enemmän auktoritatiivista kasvatusta vanhemmilla esiintyy sitä vähemmän nuorilla on ongelmakäyttämistä. Aikaisemmat tulokset ovat olleet saman suuntaisia: niiden mukaan auktoritatiivisen kasvatustyyli suojaaa parhaiten lasta ongelmakäyttämislä. Tutkimusten mukaan lämmin, tukea-antava, silti vaativa ja kontrollia sisältävä, eli auktoritatiivinen vanhemmuus suojelee lasta eniten ongelmakäyttämislä kuten huumeiden käytöltä (Aunola, Stattin ja Nurmi, 2000; Baumrind, 1991; Palmer & Hollin, 1996; Shek 1997; Steinberg, Lamborn, Darling, Mounts,

Dornbusch, 1994; Stattinin & Kerrin 2000).

Auktoritatiiviseen vanhemmuuteen liittyvät eri tekijät: kontrolloivuus, lämpimät ja läheiset suhteet lasten ja vanhempien välillä, kommunikointi, osallistuminen, hyväksyminen, luottamus ja rohkaiseminen itsenäisyyteen, on havaittu erikseenkin tutkittuna olevan suojaavia tekijöitä ongelmakäyttäytymistä vastaan: Emotionaalinen lämpö suojaa rikollisuudelta ja normien rikkomiselta (Miller & Eisenberg, 1988; Palmer & Hollin, 1996) sekä vähentää nuoren aggressiota (Miller & Eisenberg, 1988). Kontrolli ja vanhempien osallistuminen ehkäisee ongelmakäyttäytymistä (Kerr & Stattin, 2000). Vähäinen vanhempien monitorointi lisää nuoren ulkoista ongelmakäyttäytymistä. (Hetherington & Reiss, 1999).

Auktoritatiivinen kasvatuskäytäntö antaa hyvän perustan nuoren kehitymiselle. Auktoritatiivisten perheiden lapsilla on tutkimusten mukaan hyvä itsetunto ja he ovat sosiaalisesti aktiivisempia. Heillä on myös hyvä sisäinen kontrolli ja heillä esiintyy ja vähiten huumeiden käyttöä (Baumrind, 1991). Vanhemmuustyylit ja konfliktit vanhempien kanssa ovat merkitsevässä yhteydessä myös psyykkiseen hyvinvointiin, tulevaisuuden odotuksiin, toivottomuuteen, itsetuntoon ja kouluasuoriutumiseen (Shek, 1997).

Tässä tutkimuksessa sekä sisäinen että ulkoinen ongelmakäyttäytyminen osoittautuivat hyvin pysyviksi. Kun ongelmakäytöstä esiintyi ensimmäisellä mittauskerralla, sitä esiintyi myös kahden vuoden päästä toisella mittaus kerralla. Myös aikaisempien tutkimusten mukaan ongelmakäyttäytyminen on pysyvää (Lea Pulkkinen 1997; Stattin & Magnusson, 2000). Stattinin ja Magnussonin (2000) tutkimuksen mukaan riski ongelmakäyttäytymiseen on kasautuvaa. Ne joilla esiintyi alkoholin käyttöä nuorena oli suurempi riski käyttää vanhempansa esim. huumeita. Fyysiset, emotionaaliset, sosiaaliset ja kognitiiviset voimavarat vaikuttavat miten ihminen tulevaisuudessa selviää. Ongelmien kasaantumisen takia ongelmakäyttäytymisen kierteestä ulospääsyyn tarvittaisiin monien asioiden korjaantumista, kun ongelmakäyttäytymisen myötä ongelmat yleensä vain lisääntyvät. On tehty tutkimusta jonka mukaan sekä ulkoinen että sisäinen ongelmakäyttäytyminen jopa lisääntyvät nuoruusiän aikana (Petersen, Leffert, Graham, Alwin & Ding, 1997).

5.2 Nuorten arvot ja ongelmakäyttäytyminen

Tämän tutkimuksen ensimmäisen mittauksen tulosten mukaan hedonistisilla arvostuksilla on yhteyttä ulkoiseen ongelmakäyttäytymiseen. Sisäiseen ongelmakäyttäytymiseen hedonistisilla arvostuksilla ei ollut yhteyttä. Tämä tulos on mielekäs, sillä hedonistisia arvostuksia esiintyi enemmän juuri pojilla kuin tytöillä. Pojilla ongelmakäyttäytyminen oli ulkoista kun sisäistä ongelmakäyttäytymistä esiintyi tytöillä. Hedonistisuutta ja ulkoista ongelmakäyttäytymistä esiintyi siis molempia enemmän pojilla kuin tytöillä.

Myös aikaisempienkin tutkimusten mukaan arvot ja päämäärät ovat olleet yhteydessä ongelmakäyttäytymiseen (Nurmi, 1991). Bearin ja Ryssin (1994) tulosten mukaan hedonistisuutta esiintyy etenkin pojilla ja se on yhteydessä ulospäin suuntautuneeseen ongelmakäyttöön. Stattinin ja Kerrin (2000) tutkimuksessa itsekkäitä arvostuksia omaavilla nuorilla on enemmän normien rikkomista. Etenkin alkoholin käyttöä, tupakointia ja seksuaalikäytöstä. Myös moraalisuuden ja rikollisuuden välillä on yhteyttä (Palmer & Hollin, 1996). Lisäksi hedonistisuuden on tutkittu olevan yhteydessä huonoihin sosiaalisiin kykyihin; pojilla, joilla on enemmän hedonistisia arvoja, eivät ole suosittuja muiden lasten parissa (Bear & Rys, 1994)

Arvoilla on moninainen merkitys kehityksen ohjaajana. Ne eivät ainoastaan opasta käyttäytymisessä vaan asettavat päämääriä elämään. Päämäärät on kuvattu arvojen pääteasemaksi (Braithwaite & Law, 1985). Voidaan siis pohtia, mitkä eri tekijät johtavat hedonistisuuteen. Onko hedonistisuus persoonallisuuden piirre vai onko syy nuoren keskeneräisessä kehityksessä, minkä vuoksi hänellä on ongelmia päämäärien asettamisessa. Näin nautintahakuisuus voi olla vain hetkellistä onnen etsintää, millä on ehkä tarkoitus tukea heikkoa itsetuntoa. Jälkimmäistä ajatusta tukee Stattinin ja Kerrin (2000) tutkimus tulos, jonka mukaan hedonistiset nuoret olivat enemmän kiinnostuneita tässä ja nyt tilanteista, ei pitkäaikaisista suunnitelmista. He usein epäonnistuvat koulun ja kodin vaatimuksissa ja vaihtoivat ne mieluummin nautintoa tuovaan tekemiseen. Hedonistiset nuoret eivät arvostaneet koulutusta, heillä esiintyi runsaasti alkoholin ja tupakan käyttöä (Stattin & Kerr,

2000). Pulkkinen ja Rönkän (1994) tutkimus puoltaa myös identiteettikehitystä. Heidän mukaansa korkea sisäinen kontrolli on positiivisessa yhteydessä identiteetti kehitykseen ja tulevaisuuden suunnitteluun (Pulkkinen & Rönkä, 1994).

Joka tapauksessa hedonistinen nuori ei voi hyvin. Negatiiviset päämäärät ovat yhteydessä depressiivisyyteen, negatiiviseen mielialaan, alhaiseen hyvinvointiin, sekä ongelmiin sosiaalisessa elämässä (Salmela-Aro & Nurmi, 1997). Kun positiivinen elämään asennoitumisen ja tulevaisuuteen suuntautuminen on vahvassa yhteydessä hyvinvointiin, sosiaaliseen hyväksyntään ja päämäärien asettamiseen (Pulkkinen & Rönkä, 1994).

5.3 Kasvatuskäytäntöjen yhteys nuorten arvostukseen

Tässä tutkimuksessa vanhempien kasvatuskäytännöt osoittautuivat merkitykselliseksi arvojen muodostumiselle. Auktoritatiivinen kasvatuskäytäntö ehkäisi hedonististen arvostusten muodostumista nuorille. Vanhempien tuki, lämpö, lapsen arvostaminen ja sopiva kontrolli suojaavat lasta hedonistisilta arvostuksilta. Auktoritatiivinen kasvatuskäytäntö vaikutti arvostusten kautta myös ulospäinsuuntautuneeseen ongelmakäyttäytymiseen, mittauksessa jossa sukupuoli ei ollut mukana. Tästä ei ole juurikaan tehty aikaisempaa tutkimusta. Mutta näyttäisi siltä, että vanhemmat vaikuttavat nuoren arvostukseen ja arvostukset voivat toimia yhtenä vähentävänä tai lisäävänä tekijänä nuoren ongelmakäyttäytymisessä.

Vanhemmat vaikuttavat nuorten päämäärien asettamiseen. He ohjaavat lapsen kiinnostuksen kohteita, päämääriä ja arvoja. Vanhemmat näyttävät mallin miten selvitä eri kehityksellisistä ongelmista ja välittävät nuorelle sisäisen optimistisen asenteen tulevaisuutta kohtaan. Vanhemmat asettavat odotuksia nuoren tulevaisuudelle (Nurmi, 1991). Aikaisempien tutkimusten mukaan nuorten ja vanhempien välisillä suhteilla ja vanhempien kasvatuksella on yhteyttä nuoren arvostukseen ja omantunnon muodostumiselle (Stattin & Kerr, 2000). Hugesin ja Dunnin (2000) tutkimuksen mukaan äitien lasta kohtaan osoittama lämpö ja läheisyys sekä kriittisyys vaikuttavat lapsen empaattisuuteen. Näissä tutkimuksissa

hedonistisilla nuorilla on vähemmän läheiset suhteet vanhempiinsa kuin humanistisia arvoja omaavalla nuorella. Hedonistisia arvoja omaava nuori kertoi vähän tekemisistään ja ajatuksistaan vanhemmilleen. Humanistisia arvoja omaavat nuoret kävivät taas avointa keskustelua vanhempiensa kanssa (Stattin & Kerr, 2000). Kasvatuskäytännön, mikä sisältää matalaa, mutta ei liian ankaraa kurinpittoa, tukee lapsen sosiomoraalista kehittymistä. Lisäksi kurinpitomuoto, missä lapsi on sisäistänyt väärintekemistensä seuraukset, on merkityksellinen omantunnon kokemukselle (Kochanska, 1991). Lapset, joiden äidit ovat kiinnittäneet huomiota ja selvittäneet lasten konflikteja, osoittivat enemmän moraalisuutta ja ymmärsivät paremmin uhria (Dunn, Brown & Maguire, 1995).

5.4 Sukupuolten väliset eroavaisuudet

Tämän tutkimuksen molempien mittauskertojen mukaan tytöillä esiintyy merkitsevästi enemmän sisäänpäin kääntyvää ongelmakäyttäytymistä. Pojilla ongelmakäyttäytyminen on enemmän ulospäin suuntautuvaa. Hedonistisia arvostuksia esiintyy pojilla merkitsevästi tyttöjä enemmän. Tytöt kokivat, poikia useammin, että heitä kasvatettiin auktoritatiivisesti. Sukupuolella on myös merkitystä ongelmakäyttäytymiseen kasvatuskäytäntöjen kautta. Aikaisemmat tutkimustulokset ovat saman suuntaisia. Pojilla esiintyy enemmän ulospäin suuntautuvaa ja tytöillä sisäänpäin kääntyvää ongelmakäyttäytymistä (Aunola, Stattin & Nurmi, 1999; Rutter & Garnezy, 1983; Stattin & Magnusson, 1996). Kuitenkaan mitattaessa normien rikkomista tyttöjen ja poikien välillä ei ole eroja (Stattin ja Kerrin 2000). Se että tytöillä esiintyy enemmän sisäänpäin kääntyvää ongelmakäyttäytymistä voi johtua siitä, että tytöt käyttävät enemmän emotionaalisia coping keinoja (Petersen, Leffert, Graham, Alwin & Ding, 1997). Emotionaalinen kokeminen aiheuttaa enemmän mielialojen muuttelua, mikä voi lisätä depressiota.

Tämän tutkimuksen tulosten mukaan pojilla esiintyy, tyttöjä enemmän, hedonistisia arvoja. Syy tähän voisi olla, että poikien päämäärät ovat yleisestikin enemmän materialistisia, työhön ja ulkoiseen hyvinvointiin liittyviä (Pulkkinen, 1997; Strough, Berg &

Sansone, 1996). Pojat arvostavat muille näyttämistä, statusta ja menestymistä (Nurmi, 1991). Tytöt puolestaan ovat enemmän kiinnostuneempia sosiaalisista päämääristä (Salmela-Aro, 2000; Strough, Berg & Sansone, 1996).

Aikaisempien tutkimusten mukaan etenkin pojilla vanhempien alhainen monitorointi on yhteydessä ongelmakäyttäytymiseen (Petersen, Leffert, Graham, Alwin & Ding, 1997) ja itsetuntoon (Litovsky ja Dusek 1985). Vaikuttaisikin siltä, että pojilla ilmenisi ongelmakäyttäytymistä suuremmalla todennäköisyydellä kuin tytöillä. Tässä tutkimuksessa tuloksena on, että vanhemmat kasvattavat tyttöjä, enemmän kuin poikia, auktoritatiivisesti. Vastaavia tuloksia ovat saaneet myös Maccoby ja Martinin (1983) tutkimuksessansa, jonka mukaan tytöt tulivat useimmin auktoritatiivisesta perheistä. Tytöt raportoivat myös poikia enemmän vanhempien osallistumisesta ja vanhempien luottamuksesta. Yhtenä syynä tähän voi olla, että tytöt ovat luonnostaan hiukan avoimempia ja kertovat asioistaan vanhemmilleen. Stattinin ja Kerrin (2000) tutkimuksen mukaan tytöt kertoivat poikia enemmän vanhemmilleen omista asioistaan. Huolestuttavaa kuitenkin on, että pojat reagoivat herkemmin huonoihin vanhempi-lapsi suhteisiin, jotka heikentävät merkittävästi pojan itsehillintää (Feldman ja Wenzel, 1990). Tutkimuksen mukaan pojilla ulkoinen ongelmakäyttäytyminen ja hedonistiset arvostukset ovat tyttöjä yleisempiä. Pojat eivät koe, että heitä kasvatettaisiin auktoritatiivisesti, joten suurempi todennäköisyys ongelmakäyttäytymiseen on pojilla kuin tytöillä. Kuitenkin on huomioitava, että tyttöjen ongelmakäyttäytyminen on sisäänpäinkääntynyttä ja näin se ei tule esiin niin kuin poikien.

5.5 Tutkimuksen arviointia

Tutkimuksen vahvuutena on suuri otoskoko (n=1351). Tulokset ovat hyvin yleistettävissä, koska haastattelussa oli mukana koko ikä kohortti ja tutkittavat edustivat näin kaikkia yhteiskuntaluokkia. Tutkimuksen tulokset ovat mielekkäitä ja noudattavat aikaisempia tutkimustuloksia. Tutkimuksessa käytettiin valmista aineistoa, mikä heikentää tutkimuksen tasoa. Tutkimusaineistoa ei oltu tehty juuri tätä opinnäytettä varten. Kuitenkin aineiston suuri etu on sen suuri otoskoko ja se, että kyseessä on pitkittäistutkimus. Tämä mahdollisti

ongelmakäyttäytymisen pysyvyyden seuraamisen. Pro gradu vaiheessa näin suuren aineiston kokoaminen ja pitkittäistutkimuksen toteuttaminen ilman valmista aineistoa ei olisi mahdollista.

Tutkimuksessa otettiin aineistosta mukaan vain nuorten vastaukset, miten he kokivat perheensä ilmapiirin ja läheisyyden, avoimuuden ja kontrollin. Näin saatiin nuorten oma kokemus esiin. Tämä lisää kasvatuskäytäntöjä koskevien vastausten luotettavuutta. Olisi voinut olla mahdollista, että vanhemmat ”kaunistelevat” omia kasvatustapojaan. Lisäksi tyttöjen ongelmakäyttäytyminen osoittautui sisäänpäinkääntyväksi, mistä vanhemmat eivät ehkä olleet tietoisia.

Aikaisempia tutkimuksia arvojen merkityksestä ongelmakäyttäytymiseen ei ole juurikaan tehty. Lisätutkimusta tarvittaisiinkin juuri miten perheet välittävät arvoja lapsilleen ja niiden vaikutuksista nuoren tulevaisuuden orientoitumiseen ja käyttäytymiseen. Tässä tutkimuksessa arvojen merkitys ongelmakäyttäytymisen ennustaja oli olemassa, mutta tulokset olisivat voineet olla vieläkin merkityksellisempiä jos arvoja olisi kysytty hiukan tarkemmin. Kysymykset tässä aineistossa arvoista olivat melko suppeat, joten niistä oli vaikea tehdä mitään laajoja päätelmiä. Arvoja tutkittaessa sopisikin ehkä paremmin kvalitatiiviset menetelmät. Lisätutkimusta tarvittaisiin myös mitkä muut monet tekijät, esimerkiksi kaveripiirit, vaikuttavat arvostusten muodostumiseen ja kuinka paljon arvot ohjaavat muuta kehitystä.

5.6 Johtopäätökset

Tutkimuksen perusteella voidaan tehdä seuraavat johtopäätökset. Auktoritatiivisella kasvatuksella on merkitseviä vaikutuksia nuoren arvostusten muodostamisessa. Kasvatuskäytännöllä on merkitystä myös ongelmakäyttäytymiseen, kuten myös hedonistisilla arvostuksilla. Tutkimus korostaa perhe ympäristön merkitystä nuoren käyttäytymisen ja tulevaisuuden muodostamisessa. Ongelmien kasaantuvuus olkaa jo nuoruudessa ja ongelmien kierteestä on vaikea päästä pois. Tätä tukee tutkimuksen tulos joka osoitti ongelmakäyttäytymisen olevan merkitsevästi jatkuvaa. Auktoritatiivinen kasvatuskäytäntö ehkäisi hedonististen arvojen muodostumista nuorelle. Auktoritatiivinen kasvatuskäytäntö

tukee nuoren itsetuntoa, moraalikehitystä, suojaa avuttomuuden kokemuksilta ja tuo turvallisuuden tunnetta.

LÄHTEET:

Aunola, K., Stattin, H., & Nurmi, J.-E. (2000). Parenting Styles and Adolescents' Achievement Strategies. Journal of Adolescence, *23*, 205-222

Aunola, K., Stattin, H., & Nurmi, J.-E. (2000). Adolescent's achievement strategies. School adjustment and externalizing and internalizing problem behavior. Journal of Youth and Adolescence, *29*, 289-299

Aunola, K., Nurmi, J.-E., Onatsu-Arvilommi, T., & Pulkkinen, L. (1999). The role of parent's self-esteem, mastery-orientation and social background in their parenting styles. Scandinavian Journal of Psychology, *40*, 307-317

Aunola, K., Nurmi, J.-E., & Onatsu-Arvilommi, T. (1998). Mothers' and fathers' well-being, parenting styles and their children's cognitive and behavioral strategies at primary school. European Journal of Psychology of Education, *XIII*, 543-556

Baumrind, D. (1989) Rearing competent children. Teoksessa W. Damon (toim.), Child development today and tomorrow (s. 349-373). San Francisco : Jossey-Bass

Baumrind, D. (1991). The influence of parenting style on adolescent competence and substance use. Journal of Early Adolescence, *11*, 56-95

Bear, G. & Rys, G. (1994). Moral reasoning, classroom behavior and sociometric status among elementary school children. Developmental Psychology, *30*, 633-638

Blasi, A. (1980). Bridging moral cognition and moral action: a critical review of the literature. Psychological Bulletin, *88*, 1-45

- Buri, J., Louiselle, P., Misukanis, T. & Mueller, R. (1988). Effects of parental authoritarianism and autoritativeness on self-esteem. Personality and Social Psychology Bulletin, 14, 271-282
- Cone, J. & Hayes, S. (1980). Environmental problems behavioral solutions. Monterey, California: Brooks/Cole Publishing Company
- Dunn, J., Brown, J. & Maguire, M. (1995). The development on children´s moral sensibility: Individual differences and emotion Understanding. Developmental Psychology, 31, 649-659.
- Dunn, J., Cutting, A., & Demetriou. H. (2000). Moral sensibility, understanding others, and children´s friendship interactions in the prescholl period. British Journal of Developmental Psychology, 18, 159-177
- Dweck, C. & Legget, E. (1988). A social- cognitive approach to motivation and personality. Psychological Rewiew, 95, 256-273
- Eisenberg, N. (1986). Altruistic emotion, cognition, and behavior. New Jersey. Lawrence Erlbaum Associates, Publishers. Hillsdale,
- Estrada, P., Arsenio, W., Hess, R., & Holloway, S. (1987). Affective quality of the mother- child relationship: Longitudinal consequences for children´s school- relevant cognitive functioning. Developmental Psychology, 23, 210-215
- Feldman, S. & Wentzel, K. (1990) Relations among family interaction patterns, classroom self-restraint, and academic achievement in preadolescent boys. Journal of Educational Psychology, 32, 813-819
- Ferrari, J. & Olivette, M. (1993). Perceptions of parental control and the development of indecision among late adolescent females. Adolescence, 28., 963- 969

Galambos, N. & Ehrenberg, M. (1997). The family as health risk and opportunity: A focus on divorce and working families. Teoksessa: J. Shulenberg, J. Maggs., & K. Hurrelman, (toim.), Health risks and developmental transitions during adolescence. (s.139-160). Cambridge University press.

Ginsburg, G. & Bronstein, P. (1993). Family factors related to children's intrinsic/extrinsic motivational orientation and academic performance. Child Development, 64, 1461- 1474

Huges, G. & Dunn, J. (2000). Hedonism or empathy ? : Hard- to- manage children's moral awareness and links with cognitive and maternal characteristics. British Journal of Developmental Psychology, 18, 227-245

Jessor, R. & Jessor, S. (1977). Problem behavior and psychosocial development: A longitudinal study of youth. Academic Press, New York, San Francisco, London

Jungmeen, E, Hetherington, M. Reiss, D. (1999). Association among family relationships, antisocial peers and adolescent's externalizing behaviors: gender and family type differences. Child development, 70, 1209-1230

Kerr, M & Stattin, H. (2000). What parents know, how they know it, and adolescents adjustment in several domains. Development Psychology. 36, 366-380

Kochanska, G. (1991). Socialization and temperament in the development of guilt and conscience. Child Development, 62, 1379-1392

Litovsky, V. & Dusek, J. (1985). Perceptions of child rearing and self-concept development during the early adolescent years. 373-387

Maccoby, E. & Martin, J. (1983). Socialization in the context of the family: Parent-child interaction. Handbook of Child Psychology, 4, 1- 101. New york: Willey.

Maggs, J. (1997). Alcohol use and binge drinking as goal-directed action during the transition in postsecondary education. Teoksessa: J. Shulenberg, J. Maggs & K. Hurrelman, (toim.), Health risks and developmental transitions during adolescence. (s. 345-371). Cambridge University press

McGregor, I., & Little, B. (1998). Personal projects, happiness, and meaning: On doing well and being yourself. Journal of Personality and Social Psychology, 74, 494-512

Magnusson, D. (1988). Individual development from an international perspective: A longitudinal study. Lawrence Erlbaum Associates, Publishers. Hillsdale, New Jersey

Marjoribanks, K. (1996). Family socialisation and children's school outcomes: An investigation of a parenting model. Educational studies, 22, 3-11

Martini, M (1995). Features of home environments associated with children's school success. Early Child Development and Care, 111, 49-68

Miller, P. & Eisenberg, N. (1988). The relation of empathy to aggressive and externalizing/ antisocial behavior. Psychological Bulletin, 103, 324-344

Nurmi, J.-E. (1991). How do adolescents see their future? A review of the development of future orientation and planning. Developmental Review, 11, 1-59

Nurmi, J.-E., Liiceanu, A., Liberska, H. (1999). Future-oriented interests. Teoksessa. F., Alsaker, & A., Flammer. The adolescent experience. European and American adolescents in the 1990's . Lawrence Erlbaum Associates, publishers, London, 85-97

Nuttin, J. R. (1984) Motivation, planning, and action. A relational theory of behavior dynamics. Hillsdale, NJ: Lawrence Erlbaum Associates

Olsson, G. (1998) adolescent depression- epidemiology, nosology, life stress, and social network. Doctoral Dissertation, Upsala University.

Onatsu-Arviolommi, T. & Nurmi, J.-E. (1997). Family Background and Problems at School and in Society: The role of family composition, emotional atmosphere and parental education. European Journal of Psychology of Education, XII, 315-330

Palmer, E. & Hollin, C. (1996). The influence of perceptions of own parenting on sociomoral reasoning, attributions for criminal behavior, and self-reported delinquency. Personality and Individual Differences, 23, 193-197.

Petersen, A., Leffert, N., Graham, B., Alwin, J. & Shuai, D. (1997). Promoting mental health during the transition into adolescence. Teoksessa: J. Shulenberg, J. Maggs, & K. Hurrelman, (toim.), Health risks and developmental transitions during adolescence, 471-497 Cambridge University press.

Pettit, G., Bates, J. & Dodge, K. (1997). Supportive parenting, ecological context, and children's adjustment: A seven-year longitudinal study. Child Development, 68, 908-923

Pulkkinen, L. & Rönkä, A. (1994). Personal control over development, identity formation, and future orientation as components of life orientation: A Developmental Approach. Developmental Psychology, 30, 260-271

Pulkkinen, L. (1997). Lapsesta aikuiseksi. Atena Kustannus Oy.

Rutter, M. & Garmezy, N. (1983). Developmental psychopathology. In handbook of child psychology, 4, 775-911, Mussen, P.H. (Ed.). New York: Wiley

Salmela-Aro, K. & Nurmi, J.-E. (1997) Positive and negative self-related goals and subjective well-being: a prospective study. Journal of Adult Development, 3, 179-188

Salmela-Aro, K. (2000). Personal Goals During a transition to young adulthood. Teoksessa: J.-E. Nurmi, (Ed. In press) Navigating through adolescence: European perspectives. New York . Falmer Press

Shaffer, D. (1988). Developmental Psychology. Childhood and adolescence. Brooks/Cole Publishing Company. 510-550 558-592

Shek, D. (1997). Family environment and adolescent psychological well-being, school adjustment, and problem behavior: a pioneer in a Chinese context. The Journal of Genetic Psychology, 158, 113-128

Sorensen, A., Weinert, F., & Sherrod, L. (1986). Human development and the life course. Lawrence Erlbaum Associates, Publishers, London, 295-310

Stattin, H. & Kerr, M. (2000). Adolescent values matter. Teoksessa: J.-E. Nurmi, (Ed. In press) Navigating through adolescence: European perspectives. New York . Falmer Press

Stattin, H. & Kerr, M. (2000). Parental monitoring: A Reinterpretation. Child Development, 71, 1072-1085

Stattin, H., & Magnuson, D. (1984). The role of early aggressive behavior for the frequency, the seriousness, and the types of later criminal offences. Reports from Department of Psychology. The University of Stockholm. Nro.618. May 1984

Stattin, H. & Magnusson, D. (1996). Antisocial development: A holistic approach. Development and Psychology, 8, 617-645

Steinberg, L., Lamborn, S., Darling, N., Mounts, N., & Dornbusch, S. (1994). Over-time changes in adjustment and competence among adolescents from authoritative, authoritarian, indulgent, and neglectful families. Child Development, 65, 754-770

Steinberg, L., Lamborn, S., Dornbusch, S., & Darling, N. (1992). Impact on parenting practices on adolescent achievement: authoritative parenting, school involvement, and encouragement to succeed . Child Development, 63, 1266-1281.

Steinberg, L., Elmen, J., & Mounts, N. (1989). Authoritative parenting, psychosocial maturity, and academic success among adolescents. Child Development, 60, 1424-1436

Strough, J., Berg, C. A., & Sansone C. (1966). Goals for solving everyday problems across the life span: Age and gender differences in the salience of interpersonal concerns. Developmental Psychology, 32, 1106-1115

Wallace, J., Williams, D. (1997). Religion and adolescent health-compromising behavior. Teoksessa: J. Shulenberg, J. Maggs, & K. Hurrelman, (toim.), Health risks and developmental transitions during adolescence. (s.444-468). Cambridge University press.

Wenzel, K. R. (1998). Parents' aspirations for children's educational attainments'. Relations to parental beliefs and social address variables. Merrill-Palmer Quarterly, 44 (1), 20-37

